

ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԴ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 12, 1901

ԹԻԻ 2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Պարբերական Եղանակները	43
Քրիստոնեայ Ազգերու Վիճակն Յամին 8401	43
Հարաւային Հնդկաստանի Նիւթերի Լեւնեցումն	45
Այդրէնաձիւները	45
Ծննդեան Քարոզ	45
Հայ. Աւետ. Եկեղեցի Ի Լորէնս	46
Կարնոյ Եկեղեցին Եւ Դպրոցները	47
Տարեկան Ժողով Ամերիկեան Պարտի	47
Հրապուրէչ Ըբէ Տունդ	48
Ազգեր	48
Հանդէս Քաղաքական	49
Դրամական	20

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դր. արծաթ, օտար երկիրներու համար 4 1/2 տոլար, կամ 6 շիլինգ, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ քերթի գինն է 30 փարս: Ամսաքերթին տարեկան գինն է 6 դր. ամէն տեղւոյ համար: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն առ Տր. Հ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտինսարաց Ընկերութեան կողմանէ
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԱԳԻՐ

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ

“Քանի որ երկիրը կը մնայ, սերմ ու հունձք, ցուրտ ու տաքութիւն, ամառ ու ձմեռ, և ցորեկ ու գիշեր պիտի չդադարին” (Ծն. Ը. 22):

Իրաց սովորական ընթացքը այն տաւրին սոսկալի կերպով ընդհատուած էր: Սերմ ցանուած չէր, հունձք քաղուած չէր: Եղանակներու փոփոխումը և տաքի ու ցուրտի տարբերութիւնը գրեթէ աննկատ կ’անցնէին, և նոյն իսկ ցորեկ ու գիշեր չափով մը խառնաշփոթ էին առնոց համար որոնք տապանին մէջ կը գտնուէին, մինչ շաբաթներով հեղեղանման անձրև կը տեղար անդադար և յետոյ շատ ամիսներ բան չէր տեսնուեր ամէն կողմ, բայց եթէ շուրերու ընդարձակ տարածութիւն մը:

Բայց այդ ամէնն անցած էր: Հեղեղն իր գործը կատարած էր, և նոյն ու իր ընտանիքը տապանէն ելան: Յամաքին վրայ ոտք կոխելուն պէս նոյն իր առաջին գործն ըրաւ սեղան մը շինել Տէրոջը,

որ զինք պահպանած էր, և ողջակէզ մատուցանել անոր “ամէն մաքուր անասունէն և ամէն մաքուր թռչունէն:” “Եւ Տէրը անոյ Հոտը հոտուրաց:” Ընծան ու երկրպագութիւնն ընդունուեցան և Տէրը սա խոստումն ըրաւ, “Այլ ասկէ ետքը մարդուն համար նորէն երկիրը պիտի չանիծեմ, ոչ ալ նորէն պիտի ջարդեմ ամէն կենդանի մարմինը, ինչպէս որ ըրի:”

Այնուհետև անընդհատ պիտի շարունակուէր Բնութեան ընթացքը: “Քանի որ երկիրը կը մնայ, սերմ ու հունձք, ցուրտ ու տաքութիւն, ամառ ու ձմեռ, և ցորեկ ու գիշեր պիտի չդադարին,” ըսաւ Աստուած: Տակաւին այս խոստումը կը մնայ: Չորս հազար տարի անցած է, և տակաւին կը պահուի խոստումը: Այն խախտելի է, քանզի Աստուծոյ խօսքն է:

Մարդոց ո՛րքան կարեւոր է սերմը և հունձքը: Չենք կարող Բնութեան դէմ գործել: Յանքի ատեն ցանելու ենք, հունձքի ատեն հնձելու ենք: Շարունակ այսպէս կ’ընենք, և յիմարը միայն այսպէս չընենք: Վստահ ենք թէ սերմին առնելու կու գայ ըստ սովորութեան, նոյնպէս հունձքին ատենը, և ըստ այնմ կը պատրաստենք մեր ծրագրերը և կը կարգադրենք մեր գործերը: Եթէ չկընայինք վստահիլ եղանակներու այս կանոնաւոր յաջորդութեան, ապրիլ անհնար կ’ըլլար, քանզի մարդ չէր կրնար իր պիտոյքն հոգալ: Սակայն այս ամէնն ամբողջովին կախեալ է Աստուծոյ կամքէն: Եթէ ուէ տարի սերմի կամ հունձքի մասնաւոր ժամանակ չըլլայ, կամ եթէ այդ ժամանակները փոխուին կամ իրար խառնուին, մարդուն բոլոր ճարտարութիւնը, գիտութիւնը և կանխամտածութիւնը պարապ կ’ելլեն և բովանդակ մարդկային ազգը կարօտութեան և կործանման կ’ենթարկուի:

Սակայն Աստուած խոստացած է թէ սերմ ու հունձք պիտի չդադարին: Եւ խոստումը կը պահուի, տարիներն իրարու կը յաջորդեն և երբեք չեն դադարիլ: Իւրաքանչիւրն իր ժամանակին կու գայ և մարդ իւրաքանչիւրէն կ’օգտուի

ժամանակին: Թող չմոռցուի թէ ո՛վ է “Պիտի չդադարին” ըսողը: Ոչ միայն այս խոստումը, այլ և Աստուծոյ բոլոր միւս խոստումները կը կատարուին: Սերմ և հունձք չեն դադարիլ: Անոնք մեզի գրաւական են թէ ամէն խոստում պիտի կատարուի: Աստուած այս ուխտը նոյն հետ ըրաւ, բայց մեզի հետ աւելի լաւ ուխտ մը ըրած է Քրիստոսով:

Նոյն հետ ուխտը սա էր թէ այլևս երկիրը չրո՞վ պիտի չաւրէ Բնութեան ընթացքը խանգարելու համար: Քրիստոս Յիսուսով շնորհաց ուխտը սա էր թէ Աստուած յաւիտենական կորուստէ պիտի ազատէ ամէն հոգի որ Քրիստոսի մէջ է հաւատքով, և ամէն հաւատացեալ պիտի բնակեցնէ Նոր Երուսաղեմի մէջ, և վայելել պիտի տայ նոր երկիրը և նոր երկիրը: Շատ բան է ապրիլ և ամէն օր վայելել անցաւոր խոստումը: Բայց աւելի, շատ աւելի բան է ապրիլ յաւիտենական երանութեան հաստատ յուսով և խոնարհաբար հաւատալ թէ մեզի համար տեղ պատրաստուած է այն երջանիկ երկիրն մէջ, ուր գիշեր չկայ, փոփոխութիւն չկայ, աշխատանք չկայ, նաև ցաւ ու մեղք:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԱԶԳԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿՆ
ՅԱՄԻՆ 1801
[Խմբագրական]

Քրիստոնեայ ազգերը կը յիշենք մասնաւորապէս, վասն զի անոնք են որ ներկայ ամիսը կը նկատեն իբրեւ դարու մը սկիզբը: Մեր Մահմետական եղբայրները իրենց դարը քանի մը տարի առաջ սկսած կը համարին: Դաւրով Հրեաներուն, ալ աւելի տարբեր թուականէ մը կը հաշուեն անոնք իրենց ժամանակը: Աշխարհի բնակիչներէն քրիստոնեայ ազգերը միայն կը նկատեն ներկայս իբրեւ ժամանակի կարեւոր կէտերէն մին տօներուն պատճառով: Բայց ՎԵՆ. Սուլթանին պաշտպանութեան ներքեւ բնակող բազմաթիւ ժողովուրդներուն մէջ քրիստոնեայ քանի մը միլիոն հպատակներ կան, եւ անոնք պիտի յիշեն թէ հարիւր տարի առաջ ալ իրենց նախնիք հաւատարիմ հնազանդութիւն կը ցուցնէին Սուլթան Սէլիմ Գի, որ տասներկու տարի առաջ յաջորդած էր Ապտիլ Համիտ Ա. կայսեր, այսինքն Թուրքիոյ այժմու համանուն կայսեր մեծհօրը հօր: Դարուն ութերորդ տարւոյն մէջ Սէլիմ Գի յաջորդեց

Օսմ. վեհապետներու երկար շարքին վերաբերող կարողագործներէն մին, Սուլթան Մահմուտ Բ, այժմու վեհապետին մեծհայրը:

Ֆրանսայի մէջ վերջին դարուն սկիզբը Նափոլէոնի դիրքը զօրանալու վիճակի մէջ էր: Տարիէ մը քիչ աւելի առաջ Նափոլէոն Սուլթան Հիւսայտոս հռչակուած էր 10 տարւոյ համար, եւ 1804ի մօտերը Նոթըր Տափ մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսապէս կոչուեցաւ ալէն եւ Հզօր Նափոլէոն, Կայսր Ֆրանսայի: Անոր ընթացքը շարունակեց զրեթէ անօրինակ կերպով յաղթական հանդիսանալ մինչեւ որ 1812ին Ռուսիոյ վրայ իր անխոհեմ եւ չարաբաստիկ արշաւանքին ձեռնարկեց, որմէ ետքը իր անկումը աւելի արագ եղաւ քան զոր իր բարձրացումն եղած էր, եւ 1815էն ետքը մինչեւ իր մահը իր սակաւաթիւ տարիները դերութեամբ անցուց Սբ. Հեղինէ փոքր կղզւոյն մէջ ուր արքայութեամբ են այժմ Զօր. Քրոնիէ եւ քանի մը հազար Պօէր դերիներ: Նափոլէոնի նման ուրիշ մէտէորա մը չփայլեցաւ քաղաքական հորիզոնին վրայ արդի ժամանակներուն մէջ: Բայց յարգանքով եւ հիացմամբ յիշուելու անուն մը չէ անորը, քանզի իր անձնական տենչը գոհացնելու համար ապրեցաւ եւ միլիոնաւորներու կեանքը զոհեց՝ ինքզինք մեծցնելու անձնասիրական նպատակով: 1815էն 1848 Ֆրանսայի յաջորդաբար իշխեցին երեք թագաւորներ, որոնց առաջին երկուքը Պօլըպոն էին եւ երրորդն Օրլէանեան իշխան մը: Ապա եկաւ Նափոլէոն Գ նախ իբրեւ Նախագահ, ապա իբրեւ Կայսր: Իսկ 1870էն ի վեր գոյութիւն ունի երրորդ Հանրապետութիւնը, որու տեւողութիւնը բանաւորապէս ապահով կը թուի, թէեւ թէ՛ Օրլէանեան եւ թէ՛ Պօլըպոնեան իշխանները դահակալի կը ցանկան: Բուն Ֆրանսայի տարածութիւնը 1860ին աւելցաւ Սափուայի թողումով: Բայց տասը տարի ետքը այս յաւելումը աւելի քան հակադրուեցաւ Ալքաս Լուէնի կորուստով: Ֆրանսական հեռաւոր ստացուածները սակայն արագօրէն շտապեցաւ եւ հիմա աւելի քան 3,250,000 քառ. մղոն տարածութիւն մը ունին իբր 45 միլիոն բնակչով:

Դժուար է համոզուիլ նկարագրել Գերմանիոյ 100 տարի առաջուան վիճակը: Աւստրիոյ վեհապետները միանգամայն Գերմանիոյ կայսրեր կը կոչուէին: Բայց երկար ժամանակէ հետէ այս տիտղոսը զրեթէ անուանական բան եղած էր եւ Գերմանական իրական միութիւն գոյութիւն չունէր: Գերման բանակները քանիցս յաղթուեցան Նափոլէոնի բանակներէն եւ 1806ին էապէս լուծուեցաւ կայսրութիւնը: Գերմանիոյ մէկ մասը Ֆրանսայի կցուեցաւ եւ Նափոլէոնեան պատերազմներէն ետքը միութիւն չզոյացաւ վերստին, այլ կային աւելի քան երեսուն ուրոյն կառավարութիւններ, թոյլ կերպով իրարու կապուած եւ յաճախ իրարու դէմ նախանձով վառուած: Բրուսիա, որ 1701ին թագաւորութիւն հռչակուեցաւ, հիւսիսային տէրութիւններուն ամենէն զօրաւորն էր, եւ Ֆրեւտերիք Մեծի օրով (1740-1786) նշանաւոր տեղ գրաւած էր Եւրոպեան պետութիւններուն մէջ: Բայց իր ժողովուրդը վերջին դարուն սկիզբը 6 միլիոնէն շատ աւելի չէր: Ֆրեւտերիք Վիլհելմ Գի եւ Ֆրեւտերիք Վիլհելմ Գի իշխանութիւնները դարուն առաջին 60 տարիները զրաւեցին եւ ապա 1861ին եկաւ Վիլհելմ Ա, որու օրով Բրուսիա իր մեծ յաղթանակը տարաւ Աւստրիոյ վրայ եւ ապա Գերման ուրիշ տէրութիւններու հետ կատարեալ պարտութեան մատնեց զՖրանսա:

Կայսրութիւնը վերահաստատուեցաւ եւ յայնմահտէ կը մնայ իբրեւ Եւրոպայի զինուորական առաջին պետութիւնը: Գերմանիոյ ճարտարութեամբ կան յառաջդիմութիւնը անոր քաղաքական յառաջդիմութեան չափ նշանաւոր եղաւ: Անոր առեւտրական նաւերն արագօրէն կը շատնան եւ անոր առեւտուրը աշխարհի ամէն կողմերը կը տարածուի ժիր ու ճարտար գործակալներու ջանքով: Անոր բազմամարդութիւնն ըստ վերջին մարդահամարին 52 միլիոնէն աւելի էր, եւ 33 քաղաք ունի աւելի քան 100,000 ական բնակչով: Անոր արտաքին ստացուածները մեծ մասամբ Ափրիկէի եւ Եւրոպական Ովկիանոսի կղզիներուն մէջ են եւ 10,000,000 բնակիչ ունին: Դժուար պիտի ըլլար հակապատկեր մը ներկայացնել աւելի ուշագրաւ քան զայն, որ կը կազմուի 1801ի ցերեզման բաժնուած եւ Նափոլէոնի ոտից կոխան Գերմանիայով ու կայսրութեան առոյգ եւ իր ոյժին ու ճակատագրին վրայ վստահ Գերմանիայով:

Իտալիա նմանօրինակ փոփոխութիւն մը տեսած է: Ժժ դարուն սկիզբը այժմեան Իտալական պետութեան մէկ մասը Նափոլիի թագաւորութիւնը կը կազմէր, ուրիշ մաս մը Պապին աշխարհական իշխանութեան ներքեւ էր, հիւսիսային արեւելեան մասը Աւստրիոյ կը վերաբերէր, եւ միայն մնացորդ մասին կը տիրէր Սափուայի տունը, որ բազմամեայ կռիւներէ ետքը բովանդակ թերակղզիին տիրացաւ Վիքթոր Էմմանուէլի ձեռամբ:

Ժամանակ չունինք աւելի լիովին խօսելու Աւստրիոյ վրայ, որու պատմութիւնը դարուն առաջին կիսուն սերտիւ կապակցուած էր Մեծ Եւրոպեան հզօր ազգերէն մին: Պետրոս Մեծէ ետքը եւ Ալեքսանտր Ա.է առաջ ամենէն երկարատեւ եւ փայլուն իշխանութիւնը Կատարինէ Բ կայսրուհիին էր: Սա գահակալեց 1762էն 1796: Իր թոռն Ալեքսանտր Ա. Նափոլէոնի նախ զինակից էր եւ յետոյ թշնամի եղաւ: 1825ին երբ մեռաւ՝ յաջորդեց անոր իր եղբայրը Նիքոլա Ա, արդի Զարին մեծհօրը հայրը, որ 30 տարի գահակալեց: Յայնմահտէ գահը կանոնաւորապէս որդւոց որդի անցաւ սա կարգով — Ալեքսանտր Բ, Ալեքսանտր Գ, եւ ներկայ Զարը Նիքոլա Բ, որ իր մեծհօրը հօր անուանակիցն է: Ժժ դարուն ներքին նուազ ուշագրաւ փոփոխութիւններ տեղի ունեցան Ռուսիոյ մէջ քան ուրիշ երկիրներու մէջ: Այսօրուան Ռուս մեծիկն հաւանօրէն շատ աննման չէ 100 տարի առաջուան իր նախնիներուն, թէեւ Ալեքսանտր Բի ձեռամբ դերիներու ազատագրութիւնը կարեւոր քայլ մը եղաւ անոնց վիճակին բարելաւման համար: Ռուս պետութիւնն ընդարձակելով ծածկեց երկրագնդի ցամաքին մինչեւ մէկ վեցերորդը: 1897ին անոր բնակիչներուն թիւն էր 129 միլիոն, որուն իբր 70ը Ռուս էին, իսկ մնացեալները՝ Թաթար, Լէն, Գերմանացի, Հայ եւ ուրիշ ցեղեր: Սիպերիական երկաթուղիի գծին շինութեան աւարտումը եւ երկաթուղիներու եւ զանազան ճարտարութիւններու ծաղկումը հաւանօրէն մեծ փոփոխութիւններ պիտի գործեն Ռուսիոյ մէջ յաջորդ մէկ երկու սերունդներու միջոցին:

Սակայն վերջին դարուն մէջ ամենէն ուշագրաւ փոփոխութիւնը կրեցին Անկլոսաքսոն երկու մեծ ազգերը: 1801ին Մեծ Բրիտանիոյ եւ Իրլանտայի բնակիչներուն թիւն էր 16,345,646: 1891ին 38 միլիոնէն աւելի էր եւ այժմ գրեթէ 41 միլիոն կը հաշուուի: Յառաջիկայ Ապրիլ 1ին նոր մարդահամար տեղի պիտի ունենայ: Քաղաքներուն դարգացումն ալ աւելի նշանաւոր է: Լոնտոնի բնակիչներուն թիւը 1801ին մէկ միլիոնէն պակաս էր: 1891ին քաղաքին ոստիկանական վարչութեան ներքեւ գտնուող արուարձաններուն հետ 5½ միլիոնէն աւելի բնակիչ ունէր: Ուրիշ առնուաղն 37 քաղաքներ աւելի քան 100,000 ական բնակչով: Հորսը կէս կէս միլիոն բնակիչ ունին, մինչ դարուն սկիզբը իրենցմէ ոչ միոյն բազմամարդութիւնը կ'անցնէր 100,000ը: Բայց Մեծ Բրիտանիա իր ամենէն սքանչելի յառաջդիմութիւնն ըրաւ իբրեւ գաղթային պետութիւն: Նուազ քան քսան տարուան մէջ պետութեան տարածութիւնը նուազ քան ինը միլիոն քառ. մղոնէն տասնմէկ միլիոն երկու հարիւր հազար քառ. մղոնի հասաւ: Եւ եթէ դէպ ի ետ 1801 երթանք, արդի գաղթային պետութեան փոքր մասը միայն գոյութիւն ունէր: Հնդկաստանի մէջ Բրիտանական պետութիւնն այժմ 1,700,000 քառ. մղոն տարածութիւն ունի եւ 1891ին 288 միլիոնէն աւելի բնակիչ ունէր, որոնց 66 միլիոնը հարկատու բնիկ տէրութիւններու կը վերաբերէին, իսկ մնացեալներն ուղղակի կը կառավարուէին Թագուհիին անուանուած պաշտօնատարներու ձեռամբ: 1801ին Բրիտանական Արեւելեան Հնդկաստանի Ընկերութեան կը վերաբերէր այժմու Բրիտանական Հնդկաստանի փոքր մէկ մասը: Բրիտանական կառավարութիւնն 1858ին էր որ ընկերութեան ձեռքէն առաւ Հնդկաստանի իշխանութիւնը: Քանադայի բնակիչները 60 տարուան մէջ եռապատկուեցան: Չենք զիտեր թէ անոնք ո՛րչափ էին 1801ին: Աւստրալիա, որ երեք միլիոն քառ. մղոնէ աւելի տարածութիւն եւ հինգ միլիոն բնակիչ ունի, թէեւ նաւարկուներէ նշմարուած էր, մինչեւ 1770 թուականն իրապէս չձանօթացաւ աշխարհի, եւ առաջին անգամ անոր շուրջ նաւարկուեցաւ 1802ին, երբ Աւստրալիա անունը տրուեցաւ անոր: Հարաւային Աֆրիկէի ընդարձակ տարածութիւնը Հոլանտացիներուն կը վերաբերէր եւ 1814ին էր որ պաշտօնապէս Մեծ Բրիտանիոյ թողուեցաւ:

Միացեալ Նահանգներն 1801ին 5,300,000 բնակիչ ունէին, իսկ հիմա աւելի քան 76 միլիոն: Ըսել է թէ հարիւր տարուան մէջ տասնընէինգ անգամ աւելցած են բնակիչները: Երկիրն հետզհետէ ընդարձակուեցաւ Լուիզիանայի Ֆրանսայէ եւ Ֆլորիդայի Սպանիայէ զինմամբ, Թեքսասի կցմամբ, Մեքսիքեան ընդարձակ հողի գրաւմամբ եւ Ալաբամայի Ռուսիայէ զինմամբ: Քանի մը յօդուած հարկ է պատշաճապէս նկարագրելու համար Ամերիկայի յառաջդիմութիւնը իր երրորդ նախագահին, Թոմաս Ջէֆըրսոնի (1801), պաշտօնավարութեան սկսելով: Ուրիշ մը սապէս կ'ամփոփէ Անկլոսաքսոն երկու ազգերուն վերաբերեալ իրողութիւնները: Վերջին դարուն սկիզբը 15 միլիոն մարդիկ կը խօսէին Անգլիերէն, վասն զի Ուէյլսցիները, Իրլանտացիները եւ Սկոտլանդցիները մեծ մասամբ կեդուերէն կը գործածէին: Հիմա 130 միլիոն մարդիկ Անգլիերէն կը գործածեն: Երկու ազգերը կը վարեն աշխարհիս Ովկիանեան առեւտուրին և՛ եւ անոր երկաթուղիներուն եւ հեռագիրներն:

բուն 49, կ'արտադրեն անոր ոսկիի, արծաթի, պղնձի, երկաթի եւ անոլի արտադրութեան 49, եւ կը զրկեն աշխարհիս նամակատուններէն անցնող նամակներուն 39:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՆԻԼԿԻՐԻ
ԼԵՈՆԵՐՈՒՆ ԱՅԳՐԵՆԱԾԻՆԵՐԸ

Նիկիթինները 6,000է մինչեւ 8,000 ոտք բարձրութիւն ունեցող լեռներու կոյտ մըն են արեւմտեան կողմ լեռնաշղթային կից Մայսոորի ճիշդ հարաւակողմը, եւ բնակիչներն են հետաքրքրաշարժ հինգ բնիկ ցեղեր որոնց չորսը այդրէնածին (առաջին բնակիչներ) են: Հինգերորդ ցեղն է Պատականերուն ցեղը, որ Վատա, հիւսիս նշանակող, բառէն ծագում առած է: Երեք հարիւր տարի առաջ այս ժողովուրդները եկան հիւսիսէն, այսինքն Բանարիզ երկրէն Վիսալայանակարի պետութեան անցնելէն ետեւ, եւ պահեցին Բանարիզի լեզուն եւ Սիվա չաստուածին պաշտամունքը, զոր իրենց հիւսիսային բնակայրէն բերին: Հիմա անոնց թիւը կը հասնի 20,000ի, եւ շատ նշանաւոր են Բունուր եւ Օթաքամունտ մեծ քաղաքներուն մօտերը, ուր վարձկան գործաւորներ են: Դեղինի դարնող կաւի գոյն ունին, նման հողին որուն վրայ կը գործեն: Այդրէնածին ամենէն ստորին ցեղերն են Իրուլաները, որոնք բլուրներուն ամենէն ցած կողերուն վրայ կը բնակին: Անոնց դէմքը Մոնկոլեան տիպ կը ցուցնէ, եւ ցորեն գնելու համար անտառներուն բերքերը հաւաքելով կը ծախեն: Ամուսնական արարողութիւն չկայ: այլ ամէն տղայ, երբ բաւական մեծնայ, իրեն համար հարս մը կ'ընտրէ: Վիշնու չաստուածը Ռակադամի անունով կը պաշտեն անոնք, Ռակադամի Սիւն անունով ծանօթ կատարը: Անոնց լեզուն հարաւակողմի թամիլներուն լեզուն նման է: Աւելի նշանաւոր ցեղ մըն են Բուրուսկաները, որոնք աւելի բարձր լեռնակողերուն վրայ կը բնակին: ամէն մէկը չորս հինգ հիւղերէ բաղկացեալ գիւղակներու մէջ, Հիւղերը հիւստուած փայտէ եւ տիւմէ կը շինուին: Արմատներ եւ որսեր կ'ուտեն եւ մացառի արտադրութիւններ կը ծախեն: Նաեւ կը շինեն կողովներ եւ կաթի ամաններ պամպուի ճիւղերէ, եւ կոշտ նուագարաններ կը դարնեն Թոտաներու յուղարկաւորութիւններու ժամանակ: Նման Իրուլաներուն՝ չունին ամուսնական արարողութիւն: այլ կը թողուն որ երիտասարդները իրենք որոշեն իրենց կենակիցը եւ անոնց որբեւարները կրնան նորէն ամուսնանալ: Ծառ թեթեւ կը կշռեն: այրերը միջին հաշուով 38 քաշ կու գան: «Բուրուսկայի պէս ապուշ» ասացուածը բնիկ առած մըն է: քայց կ'ըսուի թէ միշտ ճշմարտութիւնը կը խօսին: Անոնց թիւը Նիկիթիններուն վրայ հազիւ հազարի կը հասնի: քայց այս ցեղին ճիւղերը կը գտնուին աւելի հարաւ, Փալանի եւ ուրիշ լեռնաշղթաներու վրայ: Բուրուսկաներու կիներուն տրուած անունին նշանակութիւնն է «Կոնակով տանող», որուն համար սա բացատրութիւնը կու տան թէ անգամ մը անոնց կիներէն մէկը իր մանուկը վար գրաւ մինչ կ'աշխատէր մացառուտին մէջ, եւ վաղը մը տարաւ դանիկա: Ուստի անկէ ի վեր անոնք իրենց մանուկները կոնակներուն վրայ կը կրեն մինչեւ անգամ երբ կ'աշխատին: Բիւ մը աւելի բազմաթիւ են Նիկիթիններու Բուրուսկաներէն եւ շատ մը աւելի նշանաւոր են Բոթաները, լեռներուն աշխատասէր ցեղը: Անոնք եօթը գեղերու մէջ կը բնակին, ու

րոնց ամէն մէկը երեսունէն մինչեւ վաթսուն հիւղեր կը պարունակէ: Հիւղի մը միակ դուռը 46 մատնաչափ բարձր եւ 26 մատնաչափ լայն բացուածք մըն է: Արջաներ կը պահեն, քայց չեն կթեր զանոնք: Ճարտարուեստական արհեստներ կը գործեն եւ երկիրը կը մշակեն: Անոնց հողերը լեռներուն վրայ ամենէն պտղաբերներն են: Կիները կաւէ ամաններ կը շինեն անիւով, Բոթան մէկ կին միայն կրնայ ունենալ, եթէ կինը ամուլ չըլլայ: Այրի կիները կրնան որդէն ամուսնանալ: Թէպէտ այրերուն միջին ծանրութիւնը 38 քաշ է միայն, Պատականերուն կրկնապատիկ ոյժն ունին: Բայց կ'անարգուին, վասն զի մեռած կենդանիներ կ'ուտեն, եւ չեն կրնար մօտենալ Պատականերու տաճարի: Բոթայի ամէն մէկ գեղ երկու տաճար եւ երկու քուրմ ունի: Բուրմերուն պաշտօնը ժառանգական է: Կը ճանչնան մէկ չաստուած եւ անոր կինը: Անոնց լաւագոյն հողերու տէր ըլլալը կը ցուցնէ թէ բաւական կամուխ եկած են որ կարող եղած են առաջին անգամ ընտրութիւն ընել: հետեւագէտ աւելի հին ժողովուրդ են Պատականերէն որ միակ ուրիշ երկրագործ ցեղ մըն են: Կ'ըսուի թէ անոնք առաջին անգամ դաշտերէն բերուեցան իրեւ գործաւորներ Թոտաներուն համար: Թոտաները, հինգերորդ ցեղը որուն ակնարկուեցաւ, լեռնաբնակ ժողովուրդներուն մէջ ամենէն տարօրինակն են, եւ ուստի մեծ հետաքրքրութեան առարկայ եղած են Նիկիթինները բոլոր այցելողներուն: Անոնցմէ մարդ մը մինչեւ անգամի ցոյց դրուեցաւ Շիքալոյի Արուեստահանդէսին մէջ: Առաջ որսորդներ էին, իսկ հիմա գոմէշի երամակներ կը հովուեն: Պահագոյն են եւ կովկասեան տիպար կը կրեն: Կիները այրերէն աւելի արծուներն են (արծիւի քիթ ունին): Այրերուն միջին ծանրութիւնն է 40 քաշ: Իրենց մագերը երկար են գանգուր ծայրերով, եւ կիները հոգ կը տանին իրենց մագերը գանգուրու պահել: Ուստի կը տարբերին Հնդկաստանի կիներուն շատերէն, որոնք գանգուր մագը դժբաղդութիւն կը համարին: Ծոյլ ժողովուրդ են: Այրերը զբոկամակ են գոմէշ արածելէ եւ Պատականերէն եւ Բոթաներէն հարկ ժողովելէ տարբեր բան ընելու: Եւ ներկայ ժամանակին մէջ կը մուրան Եւրոպացիներէն, որոնք անոնց աղքատութեանը պատճառ են յաճախ օգնութիւններ ընելով: Կիները տեսակ մը ասեղնագործութիւն կ'ընեն հանդերձներու վրայ:

(Շարունակել)

ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈՉ

(Պատ. Արեւ. Պ. Ծառանեան, Ա. Բրէյլ)

«Եւ աս ձեզի նշան մը ըլլայ. մանուկ մը պիտի գտնէք խանձարուրով փաթթած ու մսուրի մէջ պառկած» Դու. Բ. 12:

«Երբոր Յիսուս ծնաւ Հրէաստանի Բեթլեհեմին մէջ Հերովդէս թագաւորին օրերը, ահա արեւելքէն մոգեր եկան Երուսաղէմ, ու ըսին, Ո՛ր տեղ է ան՝ որ Հրեաներուն թագաւոր ծնաւ, ինչու որ մենք արեւելքի մէջ անոր աստղը տեսանք, ու եկանք անոր երկրպագութիւն ընելու» Մատ. Բ. 1, 2:

Ծառ բնական սխալ մըն էր այս մոգերուն Երուսաղէմ գալը: Անոնք Մեոիայի գաղտեան կը սպասէին: Ինչպէս բոլոր աշխարհի վրայ գտնուող իմաստունները, նոյնպէս արեւելքէն եկող այս մարդիկը, զիտէին թէ Աստուածակոյս կողմանէ այցելութիւն մը միակ յոյսն էր մարդկային սեռին փրկու-

թեան համար: Աշխարհ յուսահատութեան մէջ էր, անշուշտ կար բացարձակ պէտքի մը, եթէ ոչ՝ որոշ ակնկալութեան ընդհանուր զգացումը: Դիտենք թէ Հրէական կրօնքը ճշմարիտ Աստուծոյ ծանօթութենէն զուրկ հեթանոսներուն բան մը ընելու դիրքին մէջ չէր գտնուեր աշխարհի այս տառապանքի ժամանակամիջոցին մէջ: Ուրիշ ժողովուրդներէ անջատուած Հրէութիւնը ինքզինք կարի սահմանափակած էր եւ ոչնչութեան աստիճանին հասած այս նկատմամբ: Ինքն իսկ յուսահատութեան մէջ կը գտնուէր: Եւ սակայն Հրէութիւնն ունէր յոյս մը: Եւ այդ յոյսը կը տածէին իմաստուն անձինք արեւելքի, արեւմուտքի եւ համայն աշխարհի մէջ: Այն էր յոյսը Էսկի մը, Աստուծոյ զրկուելու մարդու մը գալստեան, որ պիտի երեւնար իշխանութեամբ եւ զօրութեամբ: Պիտի կոչուէր Սքանչելի, խորհրդակից, Հզօր Աստուած, Յաւիտեականութեան Հայր, խաղաղութեան Իշխան: Եւ իշխանութիւնը անոր ուսին վրայ պիտի ըլլար, եւ Դաւիթի աթոռ՝ անոր ժառանգութիւնը: Պիտի ըլլար «Հրէից Թագաւոր»:

Եւ Հրէից այս յուսով կ'ուրախանային բոլոր մտախորհ անձինք: Ուստի Արեւելքի աստեղաբանները, մինչ այս խորհրդաւոր պիտութեան կը պարապէին, տեսան տարօրինակ, փառաւոր բնութեանց մը աստղերուն մէջ, եւ իսկոյն մակաբերեցին թէ այդ նշան էր աշխարհի յոյսին իրագործման, «Հրէից Թագաւոր»ին ծննդեան: Եւ աւագուտ անպատէն, ուղտերուն ծանր եւ վսեմ քայլերով Երուսաղէմ եկաւ մոգերուն կարաւանը, զանիկա գտնելու համար, անոր երկրպագելու համար, եւ իրենց գանձերը բանալու, եւ անոր մատուցանելու համար իրենց ընծաները, ոսկի, կնդրուկ եւ զմուռ: Բայց անոնք ի զուր միտաւեցին զանիկա Երուսաղէմի մէջ, ի զուր խուզարկեցին մարմարեայ շինուածներուն մէջ: Այն որ Հրէից Թագաւոր ծնաւ, չէր գտնուեր հոն ուր Դաւիթ հաստատուած էր: Մուսետիկը փողով եւ թմբուկով մայրաքաղաքի ամբոխին չհրատարակեց Աստուածային Մանուկին գալուստը: Մոգերը պէտք էր որ մեկնէին, եւ Երուսաղէմի շրջաօղուն շքեղութիւնը թողնուի երթային փողբիկ Բեթլեհեմ, խոնարհ պանդուկի մը խոնարհագոյն կողմը, ծնելու եւ իրենց գանձերը բանալով այս ընծաները մատուցանելու պարզ, երկչոտ աղջկան մը մանկիկին, որ խանձարուրի մէջ փաթթուած եւ մսուրի մը մէջ պառկած էր: Այդ մանուկն էր Յիսուս, Էմմանուէլ, Աստուած մեղի հետ: Ոչ, իմաստուններէն իմպտունները տակաւին պէտք ունէին սորվելու թէ Աստուած մարդկային կեանքին մէջ կը մտնէ նորածին մանուկի մը պարզ մաքրութիւնով:

«Եւ ան տեղը հովիւներ կային դաշտի մէջ կեցած, որոնք իրենց հօտերուն գիշերուան պահպանութիւնը կ'ընէին» Անոնք տեղան Տէրօջը փառքը, տեսան հրեշտակ մը որ մեծ ուրախութեան աւետիս տուաւ անոնց, «Վասն զի ձեզի այսօր Փրկիչ մը ծնաւ Դաւիթի քաղաքին մէջ, որ ինքը Օծեալ Տէր է» Եւ հրեշտակը գիտնալով թէ հովիւները խնդոյն պիտի ըսէին, «Բեթլեհեմ երթանք, ու տեսնենք թէ ինչ է աս եղած բանը» նշան մը տուաւ անոնց, «Աս ձեզի նշան մը ըլլայ. մանուկ մը պիտի գտնէք խանձարուրով փաթթած ու մսուրի մէջ պառկած» Մանուկ մը, խանձարուրով փաթթած ու մսուրի մէջ պառկած, Բոլորն այս է: Այս է բոլոր նշանը զոր կրնայ տալ Երկինք, բո-

լոր՝ որուն կը կարօտի երկիր, այն ժամանակ երբ Աստուած եկաւ մարդոց մէջ ընտելեալ համար, երբ Փրկիչը ծնաւ, երբ Իսրայելի Յոյսը իրագործուեցաւ, որուն համար տաներկու ցեղերը դարերով աղօթած էին, եւ որուն բովանդակ աշխարհի իմաստունները անձկութեամբ եւ ակնկառոյց կը սպասէին, գիշեր ցերեկ, անդու եւ անդադար:

Մարդ պիտի խորհէր թէ այսօրինակ դէպք մը պէտք էր որ Ամենակալին փառքին ու զօրութեան ահեղի յայտնութեամբը տեղի ունենար: Աստուծոյ գալստեան ատենը մարդոց տրուելու նշանը, կ'երեւակայենք թէ, պիտի ըլլար լեռներուն եւ հովիտներուն սասանութիւնը, ծովուն կոհակներուն խօլվըրդովումը, արեւու եւ լուսնի սոսկալի խաւարումը, ահաբեկեալ երկրագունդին պատառումը, եւ տիեզերքին մէջ զոդ ու սարսուռ:

Բայց այսօրինակ նշաններ չպատահեցան Քրիստոսի գալստեան ժամանակը: Գիշերուան հանդարտ լուսնեան մէջ, որով կը պատէին Պաղեստինու երազուն բլուրները, աստղ մը, լուրջ եւ գեղեցիկ, երկնից անթիւ համաստեղութիւններէն աւելի պայծառապէս շողողաց: զայտին մէջ գտնուող քանի մը հովիտներ լսեցին հրեշտակային մեղեդիներու ձայն մը եւ, մինչ աշխարհ համայն կը նիրհէր, Գալիլեացի զաւկադէմ մանկամարդ մայր մը իր նորածին որդին խանձարուրով կը փաթթէ եւ մեղմով կը դնէ մսուրի մը մէջ: Եւ սակայն Աստուծոյ հրեշտակներուն համար, որոնք կը հսկէին, այդ էր նշանը մեծ ուրախութեան աւետիսին որ բոլոր ժողովուրդին պիտի ըլլար, եւ երկնային զօրքերու բազմութիւն մը զԱստուած կ'օրհնէին ու կ'ըսէին, ձերկնից բարձրութեանը մէջ Աստուծոյ փառք, ու երկրիս վրայ խաղաղութիւն, մարդոց մէջ հաճութիւն: Վասն զի այդ փառաւոր գիշերը, երբ երկրիս երկնիքէն ընդունեց պարգեւներուն մեծագոյնը, երկնք սորվեցուց երկրիս այն մեծ համարութիւնը թէ սիրոյ Աստուածը այլ եւս պիտի չմտնայ մարդոց որդիներուն իբրեւ Մաշոյ կրակ, ոչ ալ պարտին մարդիկ զողալ սարսուռ: Ամենակալին առջեւ, վասն զի Աստուած մարդկային կեանքը կը մտնէ, այդ կեանքը Աստուածային ընելու համար, եւ իբր նշան իր գալստեան՝ կուտայ ոչ թէ թափերական ցոյց մը իր Աստուածային զօրութեան, այլ՝ մանկիկի մը ծնունդը բարի եւ խոնարհ ընտանիքի մը մէջ: Փրկութեան ծրագիրը, Քրիստոսի Աւետարանը, չէ Աստուածային, այն իմաստով որով մարդիկ Աստուածային կը կոչեն իրերը: Անոր մէջ գերբնականի սնափառական ցոյցեր չկան: Աստուած կու գայ մարդկային հոգեւոյն պէտքերը լեցնելու ոչ թէ երկնքը վար իջեցնելով, այլ՝ երկիրը վեր բարձրացնելով: Եւ ինչպէս Աւետարանը կու գայ մարդկային կեանքի ձեւով, մասնաւոր, կեանքի՝ որ միանգամայն մարդկային է եւ Աստուածային, այսպէս իրար կը խառնուին մարդկայինը եւ Աստուածայինը: Այսպէս Աստուած կը մտնէ մարդկային կեանքին մէջ: Այսպէս Աստուածութեան հետ կը հաղորդակցի մարդ, Քրիստոսի Աւետարանը՝ զօրութիւն մը ըլլալով մարդոց կեանքին մէջ:

Եւ, վերջապէս, ոչ ապաքէն հրեշտակին տուածը լաւագոյն նշանն է մարդոց իրերուն մէջ Աստուծոյ ներկայութեան: Մանուկ մը, Աստուած միշտ մեզի հետ ըստ կարի ամենէն բնական կերպով կը վարուի, միայն թէ

մենք սորվինք նշանել անոր շաւիղները ամէն բաներու մէջ: Նորածին մանուկ մը պէտք է որ մեզի միշտ նշան ըլլայ, նշան՝ այն եղանակին որով Աստուած կը յայտնէ թէ կարեւորութիւն կ'ընծայէ մեր իրերուն: Նշան՝ այն եղանակին, որով Աստուած կը սիրէ բնակիլ իր ժողովրդին մէջ:

Մենք կը սիրենք ցոյցեր, տեսարաններ, եւ երբեմն կը զարմանանք թէ ինչու Աստուած չչարժիր այն խորհրդաւոր եղանակով իր սքանչելիքները ի գործ դնելու համար: Եւ զանց կ'ընենք անոր լաւագոյն եւ ազնուագոյն սքանչելիքները, որոնք ամէն ժամանակ մեր չորս կողմն են: Մենք նշան կը խնդրենք, եւ մեզի նշան չտուիր, վասն զի կը թերանանք տեսնել նշան մայրամուտին ատենը երկնից կարմրութեանը մէջ, եւ թէ արդարեւորութեան մեղմութեան վրայ անձրեւ իջնելուն մէջ, եւ թէ՛ բարիներուն թէ՛ չարերուն վրայ արեւին ծագելուն մէջ: Մենք Աստուծոյ խնամքին եւ հոգածութեան ապացոյցներ կը խնդրենք, եւ չենք մտածեր դաշտի շուշաններուն վրայ թէ ինչպէս կ'աճին: ոչ կ'աշխատին ոչ կը մանեն, եւ սակայն Սողոմոնի բոլոր փառքը եւ մեծվայելչութիւնը կը նսեմանան այն գեղեցկութեան քով՝ որով Աստուած պճներ զարդարել է զանոնք: Մենք թերահաւատ ենք, կը հարցնենք թէ արդեօք Աստուած կը լսէ՞ մեր աղօթքները, եւ կը մոռնանք թէ, եթէ մենք որ չար ենք, մեր զաւակներուն աղէկ ընծաներ տալ գիտենք, ո՞րչափ եւս աւելի երկնաւոր Հայրը բարի բաներ պիտի տայ աշունց որ իրմէ կը խնդրեն: Անոնք են նշանները զորոնք Աստուած կուտայ իր զաւակներուն: Ո՛հ, երանի թէ իմաստութիւն եւ յօժարամտութիւն ունենայինք ժամանակներուն նշանները կարդալու:

Եւ հիմա, այս սղուով մտածենք Աստուծոյ պատգամաւորներուն տուած սոյն նշանին վրայ: Երկնային զօրաց բազմութիւնը որ մսուրին Մանուկին համար օդը լեցուցած էին փառքով, նորէն երկնքը վերացան, եւ արեւելքի լուսաւորը բոլոր իր ակնախտիկ պայծառութեամբ աներեւութացաւ, բայց Մանկիկը կը մնար: Անկապ կ'աճէր իմաստութեամբ եւ հասակով եւ Աստուծոյ ու մարդոց առջեւ չնորհ գտնելով: Գնաց Նազարէթ Յովսեփի եւ Մարիամի հետ, եւ անոնց հնազանդ էր: Եկած էր ապրելու համար իբրեւ մարդ մարդոց մէջ, եւ երբ մարդիկ մերժեցին զինք եւ խաչեցին, աշխարհը թողուց աւելի աղէկ, աւելի ազնիւ եւ անհունապէս աւելի երջանիկ քան զոր գտած էր անոր մէջ մտած ժամանակը: Ինչ որ Սինայի որոտացող Աստուածը անկատար թողուցած էր, Որդին Մարդոյ եկաւ կատարելագործելու: Եւ կատարելագործեց իսկ, ոչ թէ իր հետ վար բերելով բոլոր երկնային իշխանութիւնը եւ փառքը, զոր ունէր իր Հօրը քով աշխարհիս ստեղծուելէն առաջ, այլ՝ խոնարհեցնելով ինքզինք, եւ իր վրայ առնելով մարդկային կերպարանքը, փորձուելով ամէն բաներով, ճիշդ մեզի նման, մասնակից ըլլալով մեր ցաւերուն, եւ մեր հետ ընկերանալով մեր հաճութիւններուն մէջ, անօթեանալով, ծարւելով, ուտելով ու խմելով, հարուստներուն եւ աղքատներուն տուները մանելով, եւ չունենալով տեղ մը ուր իր գլուխը դնէր: Մարդկային կեանքին դպաւ անոր ամէն մէկ կէտին վրայ, եւ զանկապ ամէն մէկ կէտին վրայ աւելի մաքուր եւ աւելի ազնիւ եւ անհոգեւոր ըրաւ: Վասն զի սորվեցուց մարդոց նայիլ՝ այդ կեանքին վրայ իբրեւ Աստուածային կեանքի մէկ ձեւին վրայ:

Եկաւ բարձրացնելու ամէն ինչ որ ցած էր, եւ յոյժ հասարակ բաները նուիրական եւ մաքուր ընելու: Իրեններուն եկաւ, եւ որոնք որ զինքն ընդունեցին, անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու:

Այդ է Աստուծոյ մեթոտը աշխարհը փրկելու: Աշխարհ կը սպասէ փառքի, չքեղութեան, մեծվայելչութեան եւ իշխանութեան, զորոնք երբեք չէ տեսած առաջ: Քրիստոս կու գայ, եւ ամէն հասարակ եւ ընտանի բանի մէջ կը հաղորդէ զօրութիւն՝ փառաւոր, վեհ եւ սուրբ ըլլալու: Մարդիկ կ'ալին որ Աստուած վար իջնէ, Քրիստոս զմարդիկ վեր կը բարձրացնէ: Մարդիկ կ'ուզեն նշան՝ որ միանգամայն նոր ըլլայ եւ զարմանալի: Աստուած կու տայ անոնց նշան մը, որ երեւնայ ամէն օր, ամէն տան մէջ — մանուկ մը խանձարուրով փաթթած:

Մենք մեր աչքերը երկնք կը բարձրացնենք եւ կը գոչենք, «Տէր, ինքզինքդ յայտնէ մեզի»: Իսկ Տէր Աստուած կը պատասխանէ, «Նայեցէ՛ք ձեր կեանքերուն վրայ, եւ հոն գտէ՛ք զիս»:

ՀԱՅ ԱՒԵՏ՝ ԵԿԵՂԵՑԻ Ի ԼՈՐԵՆՍ

Լորենս ասկէ 35 տարի առաջ մի քանի տուններէ բաղկացած գիւղ մ'է եղած, որ խիտ անտառներով ծածկուած էր: Սակայն հսկայաքայլ յառաջդիմած է, այնպէս որ այժմ Մէրիմէք գետին երկու ամիսնց վրայ տարածուած բաւական մեծ քաղաք է, որուն բնակչաց թիւը 60,000-ի կը հասնի: Քաղաքը օր ըստ օրէ ալ կը յառաջդիմէ: Միշտ նոր նոր տուններ կը շինուին: Ծառ անգամ երբ մէկը նոր տուն մը շինելու խորհուրդը կը յղանայ եւ տանը յատակադիծը կը պատրաստէ, նոյն պահուն տանը ամէն յարկերը անմիջապէս կը վարձուին:

Բնակչաց մեծ մասը գաղթական են՝ այլեւայլ երկիրներէ եկած: Հայոց այժմու թիւը 350-ի կը հասնի: Բաւական թուով Հայ ընտանիքներ կան: Այս Հայոց 100-էն աւելին Բողոքական են եւ մնացեալը Լուսաւորչական են: Լուսաւորչականաց այժմու հովիւն է Արթ. Սրսէն Վրդ. Վեհունի: Բողոքականաց երէցն է Պատ. Յ. Պ. Կարապետեան, որ Ամերիկա գալէն առաջ Խարբերդի Եփրատ Գոլէճին փրօֆէսորներէն մին էր: Ծառ ուրախ ենք որ Լուսաւորչականք հովիւ մը ունին, զոր բաւական դժուարութեամբ կրցին ունենալ: Սակայն շատ կը ցաւինք որ Լուսաւորչականք ոչ հովիւ պէտք եղած յարգանքն ու պատիւը կու տան եւ ոչ ալ կրօնական պաշտամանք կարեւորութիւն կ'ընծայեն: Արդէն քիչ անգամներ պաշտամունք կ'ունենան: Եւ երբ կ'ունենան, ատեն կ'ըլլայ որ 250 Լուսաւորչականներէն միայն մէկ քանի տասնեակ հոգիներ ներկայ կը գտնուին: Տեղւոյս Բողոքականաց հովիւը երեք քաղաքներու մէջ կը քարոզէ — Լօէլ, Նէշուէ եւ Լորենս: Ամէն կիրակի թէ՛ Լորենս եւ թէ՛ Լօէլ կը քարոզէ, միայն թէ ամիսը մէկ անգամ Նէշուէ կ'երթայ: Ամէն շաբաթ ունինք չորս պաշտամունք եւ մէկ լսարան, հետեւեալ կարգաւ. կիրակի կէսօրէն յետոյ ժամը 4—2ին Սուրբ Գրոց դաս, 2—3ին քարոզի պաշտամունք, 5—6ին աղօթքի ժողով: Ամէն երեքշաբթի իրիկուն ժամը 7—7.30 աղօթքի ժողով, եւ 7.30—8.30 լսարան, որուն մէջ հովիւը տեղեկութիւններ կուտայ գիտութեանց ինչ ինչ ճիւղերու վրայով, ունկնդիրներու կողմէն ճառեր կը կարդացուին եւ լուրեր կը տրուին:

Ոչ մասնաւոր ժողովատեղի ունինք եւ

կառավարման մեջ իր վիճակահանումը	500	Գարեկցին էֆենդի Սեյրապարեան (Սէյդէ)	5	Թար. էֆ. Չանաքճեանի ձեռքով	15	«Ջերմ բարեբար» 100 թիտէ	
Ա. Յ. Սիւրբեան էֆենդի	594	Թարթուլի էֆ. Երզնկեան (Սէյդէ)	21/2	Սարգիս էֆ. Մարտի	10	Ա. և Ս. զինվորէն անուկ մը հան	
Խ. Ալիբեկեան էֆ. (ձեռքով)	21	Թովման էֆ. Կիրակոսեան (Սէյդէ)	3	Թակուր էֆ. Տոնիքեան	10	Գերմ	
Հաճի Սիմոնի էֆ.	5	Գրիգոր էֆ. Կարապետեան (Սէյդէ)	5	Կարապետ էֆ. Տոնիքեան	10	«Ջերմ բարեբար» մէկ սող	
Հաճի Գեորգ էֆ.	5	Գալուստ էֆ. Չառիկեան (Սէյդէ)	5	Կարապետ էֆ. Պապանեան	10	Սահակ էֆ. Միսաեան (Չէնկիլէր) Թ.*	20
Հաճի Արապետ էֆ.	5	Կարապետ էֆ. Սարեան (Սէյդէ)	10	Կարապետ էֆ. Զուլիքեան	10	Նոյնի ձեռքով	130
Հաճի Սարգիս էֆ.	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	18	Գեորգ էֆ. Շէքերեան	10	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Հաճի Սարգիս էֆ.	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Օնիկ էֆ. Մարտի	10	Արմ. և Տէր Կարապետ թէք.	
Սարգիս էֆ. Սարգիս էֆ.	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Մարտի էֆ. Այսեան	10	Թով. էֆ. Կէլիքի, Պանարձալ	
Թակուր էֆ.	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Գեորգ էֆ. Սարեան	10	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Վարդան էֆ.	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Գեորգ էֆ. Սարեան	10	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Երեմիայ էֆ. (30 փարա) Թովման	1	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Հայկ էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Միսապ էֆ. (ձեռքով)	13/4	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Սարգիս Չիւրիքեան (ձեռքով)	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Երկու բարեկամ (ձեռքով)	41/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Գրիգոր էֆ. Տավուլեան (Սէյդէ)	100	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թարթուլի էֆ. Սարգիս (Պիւլէն)	10	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Գեր. Թորոս Բէնարիկեան (Կէօլապ)	48	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Վեց ընթացակարգ Երաւարդ (Պիւլէն)	40	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թէոֆիլոս էֆ. Ներկարարեան (Պիւլէն)	70	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Տիկին Վարդուհի Թ. Ներկարարեան (Պիւլէն)	30	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Թովման էֆ. Ներկարարեան (Պիւլէն)	60	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Վաճառու էֆ.	18	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Կարապետ էֆ. Երեմիայ (Կէօլապ)	10	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Սերոբեան էֆ. Արապետ (Կէօլապ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Օր. Վարդուհի Բարսեղեան (Կէօլապ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Կ. Յ. Պէլլիսիւրեան էֆենդի 162	162	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
«Մարգ»	40	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Վաճառու էֆ.	40	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Թակուր էֆ. Չիւրիքեան (Կէօլապ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Տիկին Մարգարէ Տէր Բարթոլ	40	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Ատաղծապաճառ Ռուբէն էֆ. ոչխար մը.	54	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Նախ էֆ. Թանարձեան (Սոֆիա)	54	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Տիկ. Մարիամ Թանարձեան (Սոֆիա)	285	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Գեր. Յ. Շ.	15	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Միսապ էֆ. Բարեկամ	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Մարտիրոս էֆ. Տավուլեան (Միւլէն)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Գեր. Թակուր Երանեան (Աֆ. Գարա-հիսար)	85	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թակուր էֆ. Սողոմոնեան Պիւլէն	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Տիկին Մարգարէ Տէր Բարթոլ	40	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Ատաղծապաճառ Ռուբէն էֆ. ոչխար մը.	54	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Թակուր էֆ. Սահակեան (Պարթիզ)	540	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Գեր. Թ. Այսեանի ժողովուրդ	162	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
«Մարգ»	12	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Վաճառու էֆ.	16	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Բողոքական վարժարանի ուսանող	16	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թարթուլի էֆ. Ալիբեկեան (Մուլէն)	10	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Հաճի Թակուր էֆ. Թարազեան (Մուլէն)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թովման էֆ. Հաճի Մարտիրոսեան (Մուլէն)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Տիկին Լուսին Ալիբեկեան (Մուլէն)	14	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թովման էֆ. Հաճի Մարտիրոսեան (Մուլէն)	20	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Կարապետ էֆ. Ներկարար (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Գալուստ էֆ. Չարիկեան (Սէյդէ)	10	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Մուրադ էֆ. Պէրպէրեան (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Սահակ էֆ. Պէրպէրեան (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թորոս էֆ. Սարեան (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Ստեփան էֆ. Յ. Կուրեան (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Սիմոն էֆ. Մարգարեան (Սէյդէ)	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Մանուկ էֆ. Յ. Կուրեան (Սէյդէ)	5	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Կարապետ էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Թով. էֆ. Յ. Կուրեան (Սէյդէ)	20	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Նուս. էֆ. Պանարձալ էֆ.	
Սրապիտ էֆ. Երեմիայ (Սէյդէ)	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	այսինքն հալան դահ. Արմ. Տէր	
Թովման էֆ. Ալիբեկեան (Սէյդէ)	21/2	Պանարձալ էֆ. Կարապետ (Սէյդէ)	20	Աւետիս էֆ. Կարապետ	7	Պանարձալ էֆ. Պանարձալ էֆ.	

Պրուսայի Արեւելեան Որբանոցին ընթացիկ և սովորական ծախսից ցուցակը վախճանեալ 1900 տարւոյ մէջ

ԾԱՆՔ	Յունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Յունիս	Յուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբ.	Հոկտեմբ.	Նոյեմբեր	Դեկտեմբ.	Գումար
Ուսանողի	4213	3409	2799	3648	3543	4354	6833	5394	3998	4210	4897	5203	52501
Վաճառականի	484	771	686	693	708	507	723	145	63	297	189	121	5447
Հանդերձի	2028	2409	2215	1797	2085	1686	1312	409	411	1821	1208	1336	18717
Գործարարի և քաղաքի	868	433	495	397	329	94	396	33	360	125	114	125	3769
Մատակարարի և գործարարի	1252	716	772	801	1976	734	711	1142	963	611	965	874	11587
Ճանապարհորդութեան	84	123	230	25	103	185	124	792	201	154	84	46	2151
Ուսուցիչներու	843	848	590	690	690	690	1092	393	393	312	312	312	6777
Բժշկական	20	397	...	...	...	200	...	...	...	...	...	...	842
Կահույքի	107	16	17	73	34	161	30	81	99	201	328	38	1185
Նորոգութեան	199	503	702	671	140	1431	...	...	242	210	...	...	4098
Չանաքճեան	767	39	277	409	68	62	289	989	2193	72	1004	479	6558
Գումար ԴԿ.	10870	9664	8783	9204	9736	10104	11510	8985	8833	8013	9101	8759	113562

Թիւ պատասխարեւոյ 90, որոց 80 տղայք են և 10 աղջկաները և վարիչը Հաստատութեան և Երկէ այս թիւ պատասխարեւոյ անփութիւն պահենք 1901 թ. համար, 1000 ժամ. Լիւրայի պէտք պիտի ունենայ Որբանոց:

...

Աստուծոյ ոգորմութեամբ ու հայրական առաջնորդութեամբ, մեր Օգոստոսական կայսեր հովանոյն տակ և հետեւն ու մօտն հասած նպատակներու չորսիւ, կարողացանք, մեր 1875 ին ստանձնել պարտաւորութիւնը և զթիւթեան մարդասիրական ձեռնարկին առաջինման, 25 տարին, բոլորել:

Թոճարակամ նուէրներէ, անհատական կտակներէ, և ժողովրդային, եկեղեցական հաւատարման հանգանակութիւններէ զատ, մեր ուրիշ և նշանաւոր պիտի շարունակեմ հրատարակել Օրացոյց, որ համազգային և հանրագիտական գրքոյի մէջ, չհինար ընաւ, միշտ պէտք է, մեծի և փոքրի սիրուն և օգտակար մի ընկեր և թող իւրաքանչիւր լաւագործ համարի հաս մը զնկ և ուրիշներ թեւալորել որ զնկն մի հաս. տարին երեք գահեկան. ինչ ջնջին գումար. օտակայն 6 ամիս կրնայ Որբանոց խնամուիլ Օրացոյցին հասոյթով: —

Ջերմային շնորհակալութիւնք իւրաքանչիւր բարեկարգի: Ջերմորդ ընդունալ առողջ,

կայտաւ, ուրախ, զուարթ եւ երջանիկ տարի մ'անցցնին. ոչ ոք մահուամբ պակսեցան Սմէն հինգաթիւ երեկոյ սրբերն իրենց բարեբարաց համար եռանդով ազօրքներ կը մատուցանեն առ երկնաւոր Հայրն Որբոց:

...

Վերոյիշեալ ցանկ հրատարակութեան է տրուած Դեկտ. 2/15ին, ուստի այս թուականէն յետոյ ընդունուած նուէրք գալ տարուան ցանկին կանոնին:

Տարին կատարենք, ոգորմութեամբ Աստուծոյ և Նոր տարին կակոնք 90 պատասխարեւոյնով և պիտի ունենանք 1000 սակի

ծախք. տար իւրաքանչիւր փարս կամար նուէրներէ պէտք Բաղնայի քաղաքէ, ինչպէս անցեալ 25 տարիներուն մէջ: Նա, որ օգնեց և առաջնորդեց մեզ 25 տարի, 26 թիւն մէջ անստեպիտ չընէ զմեզ. անցեալը դրաւական մէջ ապագային համար:

Ջերմային շնորհակալութեամբ

Գ. ՊԱՆԱՍՍՈՒՆԵԱՆ

Պրուսա, 15 Դեկտ. 1900

ՅԱԼԵԼՈՒՄ 1901 ՏԱՐՈՒՅՑ ԱՒԵՏԱԲԵՐԻ 2Ի ԹՈՒՈՅՆ

Ցանկ անուանց պատուարժան Նուիրատուաց Պրուսայի Որբանոցին 1900

Ջերմային շնորհակալությունը ընդունած ենք հետևելով նույնիսկ անհատական տար-ւոյս մէջ, մեծաւ մասամբ ի պատասխան իրկուած Օրացոյցներու:

Պատուարժան Տեալք և՛ Ազն. Տիկնայք:

Է. Կերպար	60
Գեր. իր Բէն Բէն Գերբը Աստու- ստիկնայք	113
Տիկնայք Ազատի Գ. Պարտուկեան	27
Յարութիւն էֆէնդի Գ. Տոնաթոս- եան, Երզնկեան	5
Թորոս էֆ. Բրաւան, Չարչամպո	22
Յակոբ » Արտաշէսեան »	10
Սահակ » Մ. Թէլիքեան, Վալէ- փո, Սեպուհ	17 1/2
Գեր. Թ. Ա. Պոստոլին և Տիկնայք	108
Ստեփան էֆ. Տիկնայքեան, Էսկիշէր	27
Համի Յովհ. էֆ. Կ. Նաւապետեան	20
Կարապետ էֆ. Նաւապետեան տուփ մը չկրնայի հունա	
«Ջերմ Բարեկամ» Ոմն	800
Յովսէփ էֆէնդի Սարեան	20
Տիկնայք » Տարեան, Տնօրէն	
Ազգային վարժարանի	3* 20
Սերովէ էֆ. Չարփեան, Պարտու	40
Գրիգոր » Մկրտիչեան	20
Գրիգոր » Սարգսեան	20
Արսէն » Օսմանեան	15
Անդրանիկ էֆէնդի Օսմանեան	10
Տէր և Տիկնայք Մարտիրոս Տէր Նիկո- ղոսեան	54
Պետրոս էֆէնդի Ֆրնարդեան	40
Տիկնայք էֆ. Պոպուսեան, Ուսուցիչ	15
Ազգային վարժարանի	
Մանուկ էֆ. Թաթևեան, ուսուցիչ	
Ազգային վարժարանի	3* 15
Թակոր էֆ. Իշխանեան, ուսուցիչ	
Ազգային վարժարանի	5
Օր. Ն. Նիկէ Ազատեանեան, ուսուցիչ	3* 10
Օր. Էդուարդ Թաթևեան, ուսու- ցիչ Ազգ. վարժարանի	3* 5
Կարապետ էֆ. Չորպանեան, ուսու- ցիչ Գաղ. վարժարանի	3* 20
Կարապետ էֆ. Պոպուսեան	20
Օրք. Մ. Տօրաբանեան, Է. Բար- սեղեան և Է. Մարանիկեան	25
Տէլեմաք էֆ. Սարեան 12 քաշ չէ- րէյէ	
Գեր. Տ. Տ. Յովհաննէս Եպիսկոպոս Արշալույսի	40
Տիկնայք Եւա Կարապետեան	5
Կարապետ էֆ. Արապեան	20
Միսակ էֆ. Թիւրքի զեան	20
Միսակ էֆ. Քոստեան	20
Մարտիրոս էֆ. Էլմանեան	20
Բարսեղ էֆ. Կ. Գալփեան	20
Գրիգոր էֆ. Սիւնեան	20
Յակոբ էֆ. Չէքեան	20
Տիկնայք էֆ. Տէր Վահանեան	50
Գեր. Թ. Ա. Պոստոլին, Կազանի նուէրք	
Տիկ. Սերիմ Յովհաննէս Պոստոլեան	40
«Ջերմ բարեկամ» Ոմն 100 սիւնիթ	
Տիկնայք Թաթևի Պոստոլեան	60
Համի Յովհաննէս էֆ. Կ. Նաւա- պետեան 100 սիւնիթ	
Փիլիպպոս էֆ. Տէր Վահանեան	15
Միսակ և Մատթէ Վէլէթալ, Կա- զանի նուէրք	
Ազգ. վարժարան, Կազանի ճոխ ճաշ մը	588
Մկրտիչ էֆ. Գրաբեան	108
Վարդան էֆ. Միկայելեան	20
Ստեփան էֆ. Սէֆէրեան	20
Տէր Բարսեղ զեանեան գերդաստան	20
Գրիգոր էֆ. Մկրտիչեան	54
Յովհաննէս էֆ. Պոպուսեան	10
Աւետիս էֆ. Գալփեան	10
Աւագ էֆ. Հանգեան	5
Մագուս էֆ. Ֆերմանեան	27
Միսակ էֆ. Գ. Միստեան	5
Յակոբ էֆ. Թէրեան	55
Օննիկ էֆ. Ա. աղեան	10
Արարատ էֆ. Ալիսեան	10
Գառնիկ էֆ. Ջանեան	10
Գալփո էֆ. Պարսեան	20
Ռաֆայէլ էֆ. Աստուկեան	20
Համի Բաթիկ էֆ.	40
Յակոբ էֆ. Օ. աղեան	20
Գոնիմ էֆ. Պոպուսեան	20
Արթուր էֆ. Դուրապեան	20
Տօգ. Գ. էֆ. Տուգաբեան	20
Տիկնայք Գ. Տուգաբեան	10
Գառնիկ էֆ. Բալանդարեան	10
Յարութիւն էֆ. Թիւրքի ճեման	20
Օրք. Բոգա և Փէլիքի Մագնի- սայեան	20
Կարապետ էֆ. Կուրաբեան	40
Համի Սերովէ էֆ. Կուրաբեան և Որք	40
Նրուանդ էֆ. Սէֆէրեան	20
Գրիգոր էֆ. Արարատեան	10
Դէրք էֆ. Պրիսեան	20
Միսակ էֆ. Սիւնեան	20
Գառնիկ էֆ. Մագնայ	100
Գեր. Տօգ. Պարսեան (Պարսեան)	70
Տիկնայք Ա. Մարաշեան 98 նարինջ	

3* = Յոբանեան նուէրք

Ստեփան Միսակ էֆ.	10
Բերդի էֆ. Կ. Օսմանեան	108
Տօգ. Բէնեդիկ էֆ. (Գոնիմ)	50
Արմենիկ էֆ. Ջանեան	20
Յակոբ էֆ. Պոպուսեան	10
Պետրոս էֆ. Տոնեան (Կ. Պոլիս)	20
«Ջերմ բարեկամ» Ոմն	60
Յակոբ էֆ. Պոստոլեան	54
Կարապետ էֆ. Միքայելեան	20
Շիրմանեան Երաբը	20
Գրիգոր էֆ. Շէֆէրեան	10
Օննիկ էֆ. Ֆրնարդեան	60
Կարապետ էֆ. Շէֆէրեան	10
(Օննիկ էֆ. Պոպուսեան	20
Ստեփան Կարապետ էֆ.	5
Օր. Արարատ Իշխանեան	20
Տօգ. Միկայելեան էֆ.	20
Արարատ էֆ. Աւետիսեան	5
Սերովէ էֆ. Պարսեան	20
Վրեմ. Նյուն էֆ. Արթուրեան	60
Սարգիս էֆ. Չարփեան	40
Յակոբի Ս. Չարփեան, (Ֆ. տարեկան)	10
Միքայել էֆ. Նէշիկեան	40
Գառնիկ էֆ. Նաւապետ	24
Յովհաննէս էֆ. Քաջեան	10
Բիւզանդ էֆէնդի Բարսեղեան, (Գործարանատէր)	60
Արթ. Բանաւորդ զեան	60
Կարապետ էֆ. Հանգեան	5
Սահակ էֆ. Հանգեան	5
Տիկնայք Մարտիրոս Սարգեան	15
Յակոբ էֆ. Պոստոլեան	5
Յարութիւն էֆ. Ուգուսեան	20
Պանդուկեան Ստեփանիկ էֆ.	10
Հովհաննէս Օննիկ էֆ.	10
Անդրանիկ էֆ. Գառնիկեան	10
Թորոս էֆ. Տէլիքեան	60
Ջանիք էֆ. Գառնիկեան	20
Յովհաննէս էֆ. Բալանդեան	60
Արարատ էֆ. Բալանդեան	60
Արթուր էֆ. Կարապետեան	20
Գրիգոր էֆ. Սէֆէրեան	20
Յարութիւն էֆ. Միկայելեան	10
Նաւապ էֆ. Կուրաբեան	10
Աւետիս էֆ. Պարսեան	10
Ստեփան էֆ. Փոփոսեան	5
Մարտիրոս էֆ. Տէր Յակոբեան	5
Մկրտիչ էֆ. Հարապետեան	5
Ներսէս էֆ. Գառնիկեան	5
Յարութիւն էֆ. Փէլիքի զեան	5
Մարտիրոս էֆ. Փափաղեան	5
Կարապետ էֆ. Սարեան	5
Յովհաննէս էֆ. Հանգեան	5
Մէլիքի էֆ. Միկայելեան	5
Գորդի էֆ. Հանգեան	5
Վ. Յ. Մանուկեան էֆ. (Մանիս)	54
Գեր. Յ. Շ.	360
Յակոբ էֆ. Տէր Մագնայեան	10
Միկայել էֆ. Պարսեան	20
Յակոբ էֆ. Մանուկեան	10
Յակոբ էֆ. Պարսեան	10
Նաւապ էֆ. Գրիգորեան	10
Միսակ էֆ. Կիւրապետեան	20
Պոպուս էֆ. Պարսեան	40
Նաւապ էֆ. Բարսեղեան	20
Համի Արթուր էֆ. Յովհաննէս	20
Մէլիքի էֆ. Միկայելեան	10
«Ոմն Բարեկամ» 3 զոյգ խաւով	
Գրիգոր էֆ. Պարսեան	20
Միսակ էֆ. Պարսեան	20
Կարապետ էֆ. Տէլիքեան	20
Չարփ էֆ. Պարսեան	10
Ստեփան էֆ. Ստեփանեան	20
Մագուս էֆ. Թէրեան	10
Բարսեղ էֆ. Սէֆէրեան	20
Յովհաննէս էֆ. Պարսեան	10
Ժամագործ Գրիգոր էֆ.	10
Համի Սիւնիկ էֆ. Թէրեան (Ճէրմոն)	10
Յովսէփ էֆ. Պարսեան	20
Տօգ. Պ. էֆ. Վալփեան	30
Լուսինի էֆ. Փափաղեան	20
Օրացոյց վաճառող	5
Ազնիւ էֆ. Պարսեան	20
Միսակ էֆ. Միստեան	40
Յակ. էֆ. Յ. Գառնիկեան (Մանիս)	54
Օննիկ էֆ. Մանեան	20
Չարփ էֆ. Հարապետեան	5
Օննիկ էֆ. Յ. Ֆրնարդեան	5
Համի Միսակ էֆ. Տէլիքեան	10
Կարապետ էֆ. Վարդապետեան	10
Մարտիրոս էֆ. Ֆերմանեան	40
Համի Միսակ էֆ. Քէօլեան	20
Տիկնայք էֆ. Փափաղեան	10
Հանի էֆ. Բարսեղեան	20
Ռաֆայէլ էֆ. Թաթևի զեան	10
Գառնիկ էֆ. Միկայելեան	5
Նաւապ էֆ. Պարսեան	10
Արթ. էֆ. Մ. Տէր Արարատեան (Կ. Պոլիս)	30
Պետրոս էֆ. Գ. Փափաղեան, 3*	20
Պետրոս էֆ. Իսքանդարեան	30
Ներսէս էֆ. Բարսեղեան	20
Գրիգոր էֆ. Գառնիկեան	10
Գեր. Գ. Գառնիկեան (Կ. Պոլիս)	20
Գրիգոր էֆ. Պարսեան	10
Վանիկ էֆ. Փառնեան	10
Վանիկ էֆ. Արարատ էֆ.	10
Գրիգոր էֆ. Սարսեղեան	30
Յովհ. էֆ. Արթուրեան ձեռագր	
(Արարատ)	660
Գառնիկ Պոպուս էֆ.	20
Ստեփան էֆ. Մարաշեան	20
Գէորգ էֆ. Տէլիքեան	27
Օր. Ֆրնարդ Էլմանեան	50
Նաւապ էֆ. Ստեփան էֆէնդի,	

5 քաշ մաքարեան	
Չիրիչի Կարապետ էֆ.	10
Արթուր էֆ. Պարսեան	10
Գառնիկ էֆ. Փառնեան և Երաբը	20
Ժամագործ Միսակ էֆ.	5
Մ. Գէորգ էֆ., Մ. Փափաղեան, (Մանիս)	50
Գեր. Ա. Կ. Պարսեան, 50 քերա- կանութիւն	
Ոմն 21 զուլպա, 3 զոյնոց, 2 զոյնոց, բոլոր և բամպակ	
Նաւապ էֆ. Սերովէ էֆ.	5
Տիկնայք Մանիկ Լուսինեան	10
Մանուկ էֆ. Պարսեան	20
Նոյնի ձեռագր 8 քարաքանդակ	25
Գեր. Յ. Քառնեան (Չիւրիս)	108
Գեր. Տ. Տ. Մանուկ Եպ. Արթուրեան, (Պարսեան)	25
Սերովէ էֆ. Պարսեան	8
Միսակ էֆ. Տէլիքեան (Սիւնիկ)	108
Տէր և Տիկնայք Միստեան (Երաբը)	108
Արարատի յոյժով թղթ	200
Տէր և Տիկնայք Միկ էֆ. Շահանիկեան	108
«Ջերմ Բարեկամ» ոմն 20 հաւ	
Մատթ. էֆ. Ֆերմանեան	285
Չ. Պարսեան էֆ. (Ուրթա)	135
Յովհաննէս էֆ. Աճէնեանի ձեռագր (Տարաւան)	240
Կարապետ էֆ. Փոփոսեան	20
Կարապետ էֆ. Քէլիքեան	20
Սարգիս էֆ. Շահինեան	20
Մատթէ էֆ. Քէլիքեան	10
Միսակ էֆ. Միկայելեան	10
Գ. Յակ էֆ. Անտոնեան (Տիւրքաբէր)	50
Պետրոս էֆ. Արարատ	20
Գեր. Ս. Բարսեղեան (Մարաշ)	74
Ներսէս էֆ. Տէլիքեան	10
Կարապետ էֆ. Տարաւան	10
Գեր. Յակ. Տէր Գառնիկեան (Օրաւա)	270
Գեր. Տօգ. Բարսեղ (Տարաւան)	108
Ստեփան էֆ. Չարեան (Անի), 1899ին 90 զուլ. և 1900ին 120 զուլ.	210
Ճոն էֆ. Պարսեան (Կ. Պոլիս)	15
Տիկնայք Ա. Ճ. Պարսեան	15
Ա. Ճ. Պարսեան	10
Լ. Ճ. Պարսեան	10
Յակոբ էֆ. Պարսեան	60
Գեր. Գ. Մ. Տարաւան (Էրզրում)	756
այսինքն 180 Գ. էֆ. Գառնիկեան, 250 Պ. էֆ. Արարատեանի ձե- ռագր, 58 Գեր. Ստեփան Աւե- տիսեան, Թաթևի զեան և 57 Գ. էֆ. Օսմանեան, իսկ 211 ուրիշ 20 քարաքանդակ	
Արարատ էֆ. Յովհաննէսեան, (Սէօլէ)	78
Գեր. Մ. Պարսեան ձեռագր, (Պարսեան)	47
Բրթ. Յովհաննէս էֆ. Գրիգորեան, (Անի)	25
Տիկնայք Նիկոլայ Հիւսեան	30
Յար էֆ. Կառնիկեան (Պիլիկ)	108
Յովհաննէս էֆ. Տէրեան	5
Չիւրիքի Գրիգոր էֆ.	5
Ի յիշատակ հանգուցեալ համի Կար. էֆ. Օսմանեանի իր սպանիկեան	108
Գառնիկ էֆ. Պարսեանի վարժարանի 150 հաւիթ զաւակեան	
Գեր. Պ. Ա. Պարսեան (Ատանա)	80
Տիկնայք էֆ.	10
Պոպուս էֆ. Միկայելեան (Գոնիմ)	10
Ռաֆայէլ էֆ. Փափաղեան (Ազ. Շէֆ)	95
այսինքն — Լ. էֆ. Պարսեան 10, Գ. էֆ. Թիւրքի զեան 10, Ոմն 14, Ա. էֆ. Աւագեան 5, Գ. էֆ. Էրզրումեան 5, Մ. էֆ. Մանուկեան 5, Ա. էֆ. Թիւ- րքի զեան 5, Գ. էֆ. Մէլիքեան 5, Ե. էֆ. Շիրմանեան 5, Ա. էֆ. Սահակեան 5, Գ. էֆ. Շահինեան 5, և 21 Օրացոյց վաճառուէ,	
Պետրոս էֆ. Նիկիթեան (Էրթն)	427
այսինքն — Գեր. Յ. Պարսեան զաւէ 5 1/2, Ո. էֆ. Պէրսեան 3, Գեր. Յ. Ստեփան 1/2, Գեր. Չիւրիք 1/2, Ա. էֆ. Վար- դապետ 1/2, Օր. Չարփեան 1/2, Պ. էֆ. Կիւրապետ 40 սէնթ, Ո. էֆ. Պարսեան 11 1/2, Գ. էֆ. Տէր Միստեան 40 սէնթ, Գեր. Յ. Կարապետեան 1, Կ. էֆ. Մարկոսեան 1/2, Ս. էֆ. Մարկոսեան 1, Ե. էֆ. Անեան 1/2, Գրիգոր էֆ. Կարապետ 1/2, Մ. էֆ. Յակոբեան 35 սէնթ, Ա. էֆ. Միստեան 1/4, Մ. էֆ. Ն- զիկիթեան 1/2, Կ. էֆ. Մատթ. եան 1/4, Պ. էֆ. Նիկիթեան 82 սէնթ	
Օննիկ Ա. Նաւապեան (Չիւրիք)	
հաւիթ և անուշիկ	
Վանի. Գառնիկ էֆ. Նէշիկեան զաւէ 1 մը	
Անտոն էֆ. Սոպանեան	28
Գառնիկ Պոպուս էֆ., երկու զաւէնով և 24 հաւ	
Չէրք էֆ. Միստեան	10
«Ջերմ բարեկամ» ոմն երկու զաւէնով Տիկնայք էֆ. Պարսեան, անուշիկ Յարութիւն էֆ. Շահինիկեան	20
Տօգ. Միք. էֆ. Յակոբեան (Պարսեան)	108
Պարսեան էֆ. Գառնիկեան (Իշիկ)	10
Օր. Ռեքեղայ Տէր Նիկոլոսեան	20
Նաւապ էֆ. Էլման (Միստիկ)	20

Գէորգ էֆ. Սոպանեան	»
Գէորգեան էֆ. Սոպանեան	»
Համի Արթուր էֆ. Մանիկեան	»
Ստեփան էֆ. Մարաֆեան	»
Համի Պաշ. էֆ. Չարսեղեան	»
Ճանիկ էֆ. Էլմանեան	»
Գէորգ էֆ. Գառնիկեան	»
Օրացոյցի հատոյթ	»
Վահան էֆ. Քիւրիքեան (Նիւ Պրիթէյն)	353
Համի Ղազար էֆ. Տոնիկեան (Արարատ)	415
այսինքն Տօգ. Վարդապետ էֆ. 20, Համի Պոպուս էֆ. Տէ- լիքեան (Գոնիմ) 20, Կա- րապետ էֆ. Շահինեան 20, Համի Նյուն էֆ. Սոֆեան 20, համի Ղազար էֆ. Տոնիկեանի զերգա- տան, Կառնիկայ այլ քարաքան- դակ	
Օրիգոր Մարաշեան զաւնուով մը	
Հէլլապեան Երաբը (Պարսեղակ)	
Գեր. Յ. Կարապետեան	»
Տիկ. Երանիկ Պոպուսեան	»
Ոմն	»
Գրիգոր էֆ. Տարաւան	»
Օրացոյցի հատոյթ	156
Կարապետ էֆ. Մարաշեան	»
Հայկ էֆ. Նաղդեան	»
Օր. Նիկիթեան Սէֆեան	»
Թէրեան էֆ. Սարսեղեան (Անի)	»
Տէր և Տիկնայք Ռ. Ռաֆայէլեան	»
Մատթէ էֆ. Հարապետեան	»
(Իսթանբուլ)	»
Մարաշ էֆ. Օսմանեան (Անի)	»
Յ. Կ. Միքիթեան Որդիք (Կ. Պոլիս)	»
Վանի. Գէորգ էֆ. Թորոսեան	»
անուշիկ մը անուշիկ զաւնով	»
Ի յիշատակ հանգուցեալ ճամպազ Կարապետ աղայի՝ 100 սիւրիթ	»
Գեր. Մ. Կ. Քէչէկեան (Ֆրէշնո)	6
Գեր. Յ. Շ.	1
«Իւնիօն աը Բառի» և «Էմբրէիայ»	»
Ապաւնագրական ընկերութիւնը	»
հրդեհի փառքի փոխարէն	27
Հրդեհի ծաւարումը քաջութեամբ	»
արդիւններուն համար որոշոյ նուէր	»
նոյն ընկերութիւններէն	2
Համի Հար. էֆ. Սէրապետեան, (Գրաւոր էֆէն)	1
Նաղդ էֆ. Փառապետեան, ոչխար մը	»
Գեր. Տ. Տ. Յովսէփ Եպ. Այվազեան, (Ռոտտովո) Թ.	1
Տօգ. Մ. էֆ. Տիւնիսեան	»
Մի. էֆ. Մէհմետեան	»
Յակ. էֆ. Բարապետեան	»
Պետ. էֆ. Զիւլէֆեան	»
Յովհ. էֆ. Գ. Փառապետեան	»
Գէորգ էֆ. Գրաւորեան	»
Թաղ. էֆ. Պէրիքեան	»
Կար. էֆ. Յիւսէֆեան	»
Միքիթեան էֆ. Անուշեան	»
Միք. էֆ. Անուշեան	»
Օր. Սաթիւրիկ Ուրուշեան	»
Գեր. Քարիկ Յովսէփեան (Էտեմիշ)	»
Ի յիշատակ հանգուցեալ Քիւրաթիկ Օրապետի՝ Յովհ. էֆ. Օրապետեան	»
32 հայ	»
Վանի. Յակոբ էֆ. Ետապեան	»
Ա. Ս. Մանուկեան էֆ.	»
Յակոբ էֆ. Մարաշեան	»
Շիշմանեան Երաբը, բոժոժ (Գոզաղ)	»
Կար. էֆ. Փօփոպեան	»
Ոմն	»
Ս. էֆ. Մուսապետեան	»
Օր. Հարի. և Սարիտ	»
Տիկ. Նուշիկ Յիւսէփեան	»
Տիկ. Վառ. Տօգրապետեան	»
ընդամենը 1 քիւր և 700 կրամ	»
Նաղարապետեան Միքիթեան էֆ. 100 սիւրիթ	»
Լրաբերի համար	»
Ա. Մ. Ժամակոչեան էֆ.	»
Տիկնայք Անուշ. Մուսապետեան, բոժոժ	»
Վառապետեան	»
Գեր. Յ. Յ. Ետապեան	»
«Ոմն Քրիստոսեան» ոչխար մը	»
Գրիգոր էֆ. Մարաշեան, խաւով	»
Գեր. Թորոս Քէնարիկեանի ձեռամբ	»
(Մուրապետ)	»
Տիգրան էֆ. Մարաշեան (Գայր)	»
Ջէնոբ էֆ. Կ. Օսմանեան, ոչխար մը	»
Համի Պոպուս էֆ. Տիգրանէփիլեան, ոչխար մը	»
Համի Արաքան էֆ. Համի Յակոբեան (Պառապետ)	»
Կ. էֆ. Քէնարիկեան	»
Ներսիսեան էֆ. Քէնարիկեան	»
Տիկնայք Արաքան էֆ. Սիւրիքեան	»
Յակոբ էֆ. Մարաշեան, (Պիլիքեան)	»
Գեր. Յ. Շ.	»
Կարապետ էֆ. Պառապետեան (Յիւ- սէփ)	»
Գարիկ էֆ. Իրէքեան	»
Գարապետ էֆ. Կիրակոսեան	»
Օր. Շուրապետ Որմապետեան	»
Օր. Պիտիկեան Նուշեան	»
Գեր. Նախիկ Նիւշեան, (Սարապետ)	»
Օր. Յիւսէփ Ետապեան, Թ.	»
Տիկնայք Արաքան էֆ. Նուշեան	»
Գրիգոր էֆ. Պառապետեան	»
Վառապետ	»
Կարապետ էֆ. Մարաշեան, (Պի- լիքեան)	»
Կիրակոս էֆ. Մարաշեան ոչխար մը, պտուղ և հաց	»

ոչ ալ երէցի լման տարեկան տուրքը կրնանք վճարել: Երեք քաղաքներու Հայեր միատեղ հաղիւ երէցին տարեկանին 3ը կրնան վճարել: Մնացածը Ամերիկեան եկեղեցիներ կը վճարեն: Անցեալ տարի քարոզի պաշտաման ներկայ եղողներուն միջին թիւը 72 էր, եկեղեցւոյ անդամոց թիւը 30ի կը հասնի: Երկու ամիսը անգամ մը Հաղորդութիւն կ'ունենանք: Անցեալ տարուան մէջ Հորս նոր անդամներ եկեղեցին ընդունուեցան: Ծատ սիրելի աղօթքի ժողովներ կ'ունենանք, գրեթէ միշտ 25-30ի չափ անձինք ներկայ կ'ըլլան: Եկեղեցին որը մը կը պահէ իւր բերդի որբանոցին մէջ, որուն անցեալ տարուան յատկացուած դրամը վճարած ենք եւ յառաջիկայ տարուան համար ալ պատրաստ ենք վճարելու: Այս մասին կը փափաքէինք թելադրել բոլոր եկեղեցիներու որ այս կերպը որդեգրեն որբերը հոգալու մասին, շատ ուրախութիւն կ'առթէ մեզ երբ ատեն ատեն որբէն մեզի եկած նամակներն հրապարակաւ կը կարդացուին:

Տեղւոյս եկեղեցին իր այս վիճակին մէջ օր ըստ օրէ կը յառաջդիմէ Տէրոջը շնորհքով: Լիայոյս ենք թէ յառաջիկայ տարի աւելի յառաջ պիտի երթայ:

Փափաքող ենք լսել նաեւ քոյր եկեղեցիներու յառաջդիմութեան վրայով:

Լորէնս, Ամերիկա, ՎԱՅԱՆ ԿԻՐԵԱՆ

ԿԱՐՆՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ ԴՊՐՈՅՆԵՐԸ

Հին եկեղեցիներէն է Կարնոյ եկեղեցին: Ունեցած է եւ ունի բաւական մեծ թուով ժողովուրդ: Ունեցած է կարող երէցներ եւ քարոզիչներ, ինչպէս Պատ. Յակոբ Թաչեան, Պրն. Գեորգեան եւ Պատ. Գ. Խ. Տոմպալեան (նախորդ երէցը որ ձեռնադրուեցաւ մէկուկէս տարի առաջ):

Տեղւոյս Աւետարանական ժողովուրդը 30-35 տունէ կը բաղկանայ. եւ եկեղեցի եկողներու թիւը միջին հաշուով 200ի կը հասնի երկու սեռէ: Կիրակնօրեայ դպրոցի դասերուն յաճախողներու թիւն ասկէ աւելի է:

Սոյն եկեղեցին ունեցած է անցելոյն մէջ փայլուն վիճակ, մասնաւոր անցեալ տարի, երբ դրամական մեծ զոհողութիւններ ըրաւ, 80 ոսկւոյ համեմատ գումար մը հանգանակելով հոգեւոր տրոց համար, որ բաւական մեծ գումար է այսպիսի ժողովուրդի մը համար, որոյ մեծ մասը աղքատ են: Այսպէսով եկեղեցւոյն ինքնավար եղաւ, եւ պիտի շարունակէ այսպէս, եթէ Տէրն ինք օգնական լինի: Փափաքելի եւ օգտակար է որ սերիչ եկեղեցիներ ալ սոյն օրինակին հետեւողներ լինին, եւ անշուշտ օգուտը պիտի տեսնեն: Պիտի աւելի սիրտ ունենան գործոյն վրայ եւ աւելի օրհնութիւն պիտի ստանան:

Պատ. Գ. Խ. Տոմպալեան երկու տարիի չափ պաշտօնավարելէ յետոյ հրաժարեցաւ, եւ ամպիոնը թափուր մնաց: Սակայն ուրախ ենք եւ միանգամայն զոհ որ տեղւոյս վարժարանի ուսուցիչներէն Պրն. Թադէոս եւ Պրն. Մովսէս այդ բացը լեցուցին մինչեւ նոր քարոզիչին գալը: Առ այդ ժողովուրդը իր շնորհակալիք կը մատուցանէ յիշեալ անձնաւորութեանց: Մեր նորեկ քարոզիչ Պրն. Արփիար Վարդանեան (Մուշի նախորդ քարոզիչ) ամիսէ մը ի վեր տեղա հասած է եւ կ'աշխատի պէտք եղածին չափ ժողովուրդին հետ ծանօթանալու եւ անոնց հոգեւոր պէտքերն գոհացնելու: Տէր ինք օգնական լինի նորեկին որ իր հօտը լաւ կ'առավարէ եւ առաջնորդէ զէպի կենաց փառախը:

Կիրակի օրեր ունինք աղօթքի ժողով մը,

կէսօրին քարոզ, կիրակնօրեայ դաս, կիրակի երեկոյեան ժամ մէկին երիտասարդաց ժողով: Ծարթու մէջ երեքշաբթի կանանց ժողով: Նորեքշաբթի աղօթքի ժողով եւ ուրբաթ եկեղեցական ժողով, որու ներկայ կ'ըլլան եւ կեղեցւոյ անդամներ միայն:

Գալով դպրոցներուն, Միս Լորտի եւ Միս Պուշնէի ջանից շնորհիւ, աղջկանց վարժարանն երթալով կը յառաջադիմէ: Եթէ աւելի կարող օգնականներ ըլլային, անշուշտ ալ աւելի պիտի յառաջդիմէր: Այդ ալ կը յուսանք թէ ի վերջոյ ձեռք պիտի բերուի: Մանչերու դպրոցին համար կը ցաւինք ըսել թէ պէտք եղած յառաջադիմութիւնն եւ կարգաւորութիւնն չունի, եւ կը վախճամ թէ հետգնետէ ետ պիտի երթայ քան յառաջ: Ուստի կը խնդրուի յարգելի Տեսչէն եւ ուսուցիչներէն որ իրենց ջանքեր կրկնապատկեն դպրոցն աւելի կարգաւոր եւ կանոնաւոր հանդիսացնելու: Այն ատեն անշուշտ օգտակարութիւնն եւ յառաջադիմութիւնն պիտի տեսնուի, եւ օր մը գուցէ Աւետիքէի մէջ ալ կարգացուի:

Օգերուն պատճառաւ տեղա բաւական հիւանդութիւն կայ, ի մէջ այլոց «Տանկ» ըսուածը: Այս մէկ շաբթուան մէջ մեր ժողովուրդի եկեղեցւոյ անդամներէն մեռան Պրն. Սարգիս Սոպաճեան եւ Լուսիկ տուտու, երկուքն ալ գրեթէ հասակակից 55-60 տարու: Առաջինը թողուց 6 որբեր եւ մէկ այրի, իսկ երկրորդը՝ եղբայրներ: Տէրոջ մխիթարութիւնն կը հայցենք հանգուցելոյն ընտանեաց եւ պարագայից:

Կարին

Ս. Ե. ՔԱՇԱՅԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՊՐՈՍԻ

Հոկտեմբեր 10ին Չորեքշաբթի առաւօտը ժամ 10ին Պորտ լացաւ իր իննսունեւմէկերորդ տարեկան ժողով քաղաքիս Փէլեքե՝ Քալիֆֆէշէլ եկեղեցւոյ լայնարձակ սրահին մէջ: Ներկայ էին իւր 350 անդամներէն չատեր, որոց մէջ կային քիչեր որ չունէին ալեհեր գլուխ: Տարիներէ հետէ խորին հետաքրքրանք լսած եւ կարգացած էի սոյն աշխարհահռչակ կրօնական կազմակերպութեան վրայով: Բայց այս անգամ Նախախնամական բարի տնօրինութեամբ մեզ վիճակուած եղաւ ներկայանալ անոր նիստերուն, ահանատես լինիլ նորա արարքներուն եւ ունենալ պատեհութիւն թոթուելու ձեռք մեզ ծանօթ ու անծանօթ Բրիտանոսով շատ մը եղբարց եւ քերց: Ո՛րչափ տարբեր բաներ են կարգալ, լսել եւ տեսնել: Այո, այնչափ տարբեր, որչափ ահանջ աչքէն: Այս երկու զգայարաններու տալաւորութիւններ քիչ անգամ յար եւ նման կը լինին: Ահանջի ընդունած տալաւորութիւններ երբեմն չափազանցեալ կը գտնէ աչք եւ աչքի ընդունածներ՝ ականջ: Պորտի տարեկան ժողովի վերաբերմամբ մեր ականջը շատ սխալ գտանք:

Կը փառաքիմ, եթէ կրնամ, հանել համառօտ նկարագիր իմ հոս տեսածներուս, ըստ ձեռնարկիս եւ զգացածներուս: Ժողովասրահն առաջին անգամ մտած ժամանակս զգացի թէ կը գտնուէի դէմ առ դէմ այն հսկայ շոգեղործիին, որ իբր յիսուն տարիէ ի վեր վարած էր եւ դեռ կը վարէ Տաճկաստանի միսիոնարական գործ, զոր տեսած եւ որում ծանօթացած էի մանկութենէս սկսեալ: Բայց այժմ կը տեսնէի շարժող մեծ ոյժն: Հոն քրիստոնէական կրօնն կը ներշնչէր վեհափառութեան զգացում: Հոն տեսնուած Բրիտանոս ոչ թէ մտուրի մէջ ծնած Մարիամի անշուք մանկիկ, այլ Այլակերպութեան լերան

վրայի փառահեղ Աստուածորդին էր: Հոն կը գտնուէին ոչ թէ Քի խաչ հան, ի խաչ հանա աղաղակողներ, այլ Ուխտանաճ գոչողներ: Հոն ազգաց փառաւանութիւններ կ'ընդունէր Որդին Մարդոյ: Փառք տուի Աստուծոյ, Անոր Որդւոյ տարած այս փառաւոր յաղթանակին համար: Մտքէս անցաւ սա խորհուրդը. երանի՜ թէ աչք նամակի պէս փոխադրելի բան մը լինէր եւ ես ունենայի այդ օրը իմ արամադրութեան ներքեւ դրուած շատ մը աչքեր, որք վերաբերած ըլլային Ֆրանսական անհաւատութեամբ տողորուած Հայ սկեպտիկեաններուն: Մեր այս գիտուն տգէտներ կը կարծեն թէ քրիստոնէական կրօնն կը յարմարի միայն կնիկներու եւ տղաներու եւ ոչ թէ զարգացեալ եւ 19րդ դարու լուսով ողողուած մտքերու: Ես պիտի ցուցնէի անոնց աչաց, ի մեծ զարմանս իրենց, համալսարանականներ, դատաւորներ, վերոֆէսորներ, բժիշկներ, խմբագիրներ, նահանգային կառավարիչներ, զօրավարներ եւ այլ նման անձնաւորութիւններ, որք ունին Պորտի նպատակն իրենց գլխուն ու սրտին մէջ:

Փառք տուի Աստուծոյ որ կը պատկանէի առաւել քան հազար տարի առաջ Բրիտանոսութիւն ընդունող ազգի մը: Պարծանք զգացի որ թարգմանիչ սուրբ հայեր իմն էին: Փառք տուի Աստուծոյ որ խաչն ու Աւետարանն կը ճանչնայի երախայութենէս ի վեր:

Փառք տուի Աստուծոյ որ, ի շնորհս իր միածին Որդւոյն հիմնած կրօնի, հարուստներ մեր աղքատներուն մեծամեծ բարիքներ ընելու մարդասիրութիւնն ունեցած են: Փառք տուի Աստուծոյ այն ազնիւ խոնարհամտութեան ոգւոյն համար, որ կը տիրէր բոլոր ժողովականաց մէջ: Անոնք կարծես թէ նոր կու գային Բրիտանոսի քովէն, որ անոնց ցուցուցած էր փոքրիկ մանուկ մը եւ ըսած էր որ անոր պէս լինին խոնարհ:

Դառնանք նորէն մեր ժողովասրահի նկարագրութեան: Վերնատան առաջը չուրջանակի զարդարուած էր դրօշակներով, որոց վրայ խոշորագիր արձանագրուած էին երկիրները, որոց մէջ Պորտ կը գործէ, թուականը նոյն գործին սկզբնաւորութեան եւ թիւն առաքելութեանց իւրաքանչիւր երկրի մէջ: Բեմին երկու կողմը վերը պատի վրայ կային երկու ուրիշ դրօշակներ, որոց մին կը կրէր Պորտի առաջին միսիոնարաց, իսկ միւսն Չինաստանի մէջ նահատակեալ տասներեք միսիոնարաց անուններ: Վերնատունէն վարը դէպ ի բեմն առաջնորդող երկու սանդուխներու անցքին վրայ կախուած էին չորջանակաւոր երկու նշանաբաններ, զորս եկեղեցւոյն վախճանեալ նախկին երէցն Տոգ. Կուտէլ թողուցած էր իբրեւ իր վերջին կրօնական իւր սիրեցեալ եկեղեցւոյն: Բեմին ճակատը ամենէն աւելի բարձր ի գլուխ կը հանդիսանար մեծ պատատի մը վրայ խոշոր տառերով գրուած սա վեհ պատգամն. «Դա՛ցէք բոլոր աշխարհ եւ Աւետարան քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներուն» Բրիտանոսի այս հրամանն, չգիտեմ թէ ի՞նչպէս, ունէր մի այնպիսի ակնածելի կենդանութիւն եւ թարմութիւն որ ես մոռցայ պահ մը թէ կ'ապրիմ 1900 տարի վերջ Անկէ: Ինձ կը թուէր թէ դեռ երէկ էր, օ՜հ սխալ եմ, պէտք էր ըսէի դեռ նոր կը լսէի Բրիտանոսի, իբր թէ կենդանի բարբառով, յիշեալ պատուէրը: Պատասխան վրայ դրուած խօսքն զիր չէր, այլ ձայն, Տէրոջ քաղցր ձայնն էր ինձ համար, որ կը հնչէր իբր թէ առաջին անգամ իմ ականջներուս: Փրկչիս սիրոյ նայուածքէն յանդիմանուած Պետրոսի մը պէս,

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, Բամադանի 15րդ օրը, Վեհ. Սուլթանն ըստ սովորութեան Պոլսոյ Թոփդափուրի պալատը գնաց համարուել Մարգարէին նուիրական վերաբերուն, որ հոն կը պահուի։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը կտրքով Տոմարադէի քարափը գնաց։ Անտի մտաւ Թէշէֆէյէ շոգեմակոյկը։ Թոփդափուր ցամաք կըլլով կտրքով գնաց մինչեւ պալատան ներքին դուռը։ Անտի Ն. Կ. Վեհափառութիւնը ոտքով գնաց մինչեւ Պաղատա քէօջը, ուր կը պահուին նուիրական նշխարները։ Յետոյ ծովու ճամբով վերադառնալով ցամաք ելաւ Օրթաքէօյ եւ անտի կտրքով գնաց զէպի Եւլաք, ուր ժամանեց ժամը 12.15ին (Ը. Թ.)։

Մեծ Եպարքոսն ապաքինած ըլլալով կրցաւ ներկայ գտնուիլ Խըրզաի Շէրիֆի հանդէսին։ Շատերու հետ նոյն պատին ունեցաւ նաեւ Սիւլէյման պին Նասըր, կուսակալ Արեւելեան Ափրիկէի Տարէսէյամ գաւառին, որ ժամանակաւ Զանդիպարի կը վերաբերէր, իսկ այժմ Գերմանիոյ կը վերաբերի։ — Ոստիկաններէն ոմանք սոյն հանդէսին օրը նորածեւ համազգեստ հագած էին։ Հանդէսին միջոցին էնտէրունի ուսանողները իւզաներկ նկար մը նուիրեցին Ն. Կ. Վեհափառութեան։

Թնդանօթարանի ձուլարանին մէջ ձեռնարկուած է Վիլհելմ կայսեր կողմէ նուիրուածներուն յարեւմտեան թնդանօթներ ձուլել։ Կ'ըսուի թէ ասոնց տասնին պատրաստութիւնն արդէն լրանալու մօտ է։

Հաֆէֆէ գոնէնակութեամբ կը խօսի թնդանօթի Օսմ. ձուլարաններուն կատարելագործուած վիճակին վրայ, եւ կ'ըսէ թէ ասոնց մէջ վերջին քանի մը տարիներու միջոցին պողպատեայ 400 լեռնային թնդանօթներ ձուլուեցան եւ շատ օգտակար ծառայութիւն մատուցին Թուրքեյումեական պատերազմին մէջ։

Բէօթանէայի Օրթամահալլէ թաղին մէջ հրդեհ ծագելով Հայոց տանըմէկ տուն այրեց։

Շարաթ օրուան թերթերուն մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ, որովհետեւ Իզմիրի մէջ ժանտախտի դոյութիւնը պաշտօնապէս հաստատուեցաւ, Յունի. 3էն սկսեալ Բիւզոմլի, Պէյրութի կամ Ափրիկեան Տրիպոլի մաքրանոցներուն մէջ տասնօրեայ բուժանոցի պիտի ենթարկուին Իզմիրի ծովածոցին Փոչէի ձէտիտէ մինչեւ Ուրլա երկարող մասէն մեկնող նաւերը։ Ուրլա նախ չառնուեցաւ վարակուած մասին մէջ, բայց յետոյ վարակուած համարուեցաւ։ Ժանտախտը նախ մօտակայ Թումազօ գիւղին մէջ երեւցաւ, ուր մեռան բոլոր վարակուածները։ Ախտը նախ թոքատապային ժանտախտի ձեւով երեւցաւ, որ առհասարակ մահով կը վերջանայ 48 ժամու մէջ, Բուռն Իզմիրի մէջ այտուեցաւ որ ժանտախտի զէպը մը պատահեցաւ, որ մահացու եղաւ նմանապէս։ Ախտին բնութիւնը տարակոյս չվերցնել, քանզի ժանտախտէ բռնուեցան եւ քանի մը ժամէն մեռան բոլոր նապաստակները, որոնց մարմինն մէջ վարակեալին արիւնէն ներարկուած էր։ Սակայն մինչեւ ցարդ ուրիշ զէպը չպատահեցաւ Իզմիրի մէջ եւ ժանտախտավարակ մեռեալին, որ Փանտէի անունով նապարավաճառ մ'էր, ընտանիքին անդամներէն ոչ մին հիւանդացաւ։ Հակաձեռնման խիստ տնօրինութիւններ կը դործադրուին Իզմիրի մէջ, եւ քաղաքն այժմ

դործնականապէս զրկուած է արտաքին աշխարհի հետ ամէն հաղորդակցութենէ։ Ոչ մէկ շոգեմակ կը հանդիպի հոն։ Մէծածըրի ընկերութեան շոգեմակերը մինչեւ Բիւզոմլէն միայն կ'երթան, որպէս զի թղթատարական պայուսակները յանձնեն։ Կուսակալ Բեամիլ փաշայի խնդրանքը մանրէաբան Տր. Նուրի պէյ Իզմիր զրկուեցաւ։

Սամսունի Ռուսական փոխ հիւպատոս Մ. Յրիխ, տեղւոյն մօտակայ լեռնային մէկ կիրճէն ձիով անցնելու միջոցին, գահաւանդէ մը վար գորելով մեռնաւ անմիջապէս։

Յունական թերթեր կ'ըսեն թէ Էնֆլէ-Էնցան Սէլանիկի մէջ աւելի սաստկապէս տիրած է քան Կ. պոլսոյ մէջ։

Լրագիրները կը յիշեն Գոնեայի կուսակալութեան պաշտօնեաներէն կարգ մը անձեր, որոնց անհոգութեան եւ զեղծումներուն համար կուսակալ Ֆէրիտ փաշա խիստ միջոցներ ձեռք առած է անոնց դէմ։

Որոշուած է որ հաստատուած կանոնադրներու հակառակ գործող պաշտօնատարներ իրենց պատկանեալ շրջանակին նախադատ ատեանին առջեւ դատուին։

Եղեռնադատ ատեանը կը ծանուցանէ թէ Թուրք վեց ուրիշ փախստականներ ապստամբ կը նկատուին, վասն զի զլսցած են Թուրքիա վերադառնալ իրենց շնորհուած պայմանաժամուն մէջ։ Երբ ձերբակալուին անոնք, հինգը Եղեռնադատ ատեանէն պիտի դատուին, իսկ միւսը՝ Զինուորական ատեանէն։

Բուլմէլիի նահանգներու դպրոցներուն ինը քննիչներ կարգուեցան, երեքը Շէյխ իւլ Իսլամի Գոնէն, երեքը Ներքին եւ երեքը Կրթական նախարարութեան կողմէն։ Ասոնց գործը պիտի ըլլայ դպրոցներն աչքէ անցնել, նոր դպրոցներ բանալ ուր որ պէտք է, եւ նայիլ որ կարեւորութիւն տրուի կրօնական կրթութեան եւ Թուրքերէն ուսուցումի։

Մէտինէի մօտակայ Պէյան Վասիֆ անուն հեռագրական կայանէն անհատական առաջին հեռագիրը երեքշաբթի ընդունուեցաւ մայրաքաղաքին մէջ եւ միայն 16 դահի ծախքով, այսինքն բառը մէկ դահի, մինչդեռ Եգիպտոսի ճամբով զրկուած հեռագրալուրերուն իւրաքանչիւր բառին համար 2½ ֆրանք կամ գրեթէ 10 դահի ծախք կ'ըլլայ, եւ նոյն ճամբով զրկուածները միայն Լատինական գրով կ'ըլլան։

Սոփիայի Նաւարոյի Փաշա թերթը կ'ըսէ թէ Գերմանիայէ կամ Պելճիայէ մասնադէտ մը պիտի բերուի Պուլկարիոյ երկաթուղիններուն վրայ վերին հսկողութիւն կատարել տալու համար։

Երեքշաբթի Իտալիոյ Թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձին օրը Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը զրկեց Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին։

Տարէսէյամի կուսակալը երեքշաբթի Կայս. պալատան մէջ Իֆթարի ներկայ եղաւ եւ երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան ընդունեցաւ Վեհ. Սուլթանէն։ Զորեքշաբթի Ռուսական շոգեմակով Աղեքսանդրիա ուղեւորեցաւ։

Մովային նախարարութեան տպարանին մէջ տպուած Գուրանի օրինակ մը մատուցուեցաւ Վեհ. Սուլթանին։

Սապահ կ'ըսէ թէ Մախսուսէի վարչութիւնը զանազան մեծութեամբ 14 շոգեմակ պիտի յանձնարարէ Անգղիա։

Վեհ. Սուլթանը հրամայեց բոլորովին ջնջել ծովու ճամբով նաւահանգիստէ նաւահանգիստ զրկուած Օսմ. ճարտարութեան եւ երկրագործական արտադրութիւններու ներ-

քին մաքսը։ Արդէն ցորենի եւ բոլոր անոր արտադրութիւններուն մաքսը ջնջուած էր, բայց ուրիշ ամէն արտադրութիւններուն մաքսը կը մնար։ Այսինքն 8 առ հարիւր մաքս կ'առնուէր ամէն ապրանքէ երբ Օսմ. մէկ նաւահանգիստէն միւսը փոխադրուէր, յաւելուածական ալ մաքս կ'առնուէր նոյն ապրանքին ամէն ձեւափոխութեան հետ։ Այս մաքսին հասոյթն ըստ երեւութիւն կ'աւելցնէր Կառավարութեան եկամուտները, բայց Լէվէն Զէրէւ անտարակոյս իրաւունք ունի, երբ կ'ըսէ թէ այդ շահը երեւութական էր լոկ։ Մաքսերը վնասեցուցիչ ազդեցութիւն կը գործէին եւ արգելք կ'ըլլային երկրագործութեան ու այն ճարտարութիւններուն ծաղկելուն, որոնցմէ կախեալ է երկրին իրական բարգաւաճումը։ Ասկէ զատ բաւական ծախք կ'ըլլար բազմաթիւ մաքսատուներուն պահպանման համար։ Տարակոյս չկայ որ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը ներքին մաքսը ջնջել հրամայելով իմաստուն եւ պետութեան օգտակար գործ մը կատարեց։

Վճարեկ ատեանի նախագահ Շէվքը պէյ երկուշաբթի մեռաւ իր բնակարանին մէջ, Պոլիս, եւ յաջորդ օրը թաղման հանդէսը կատարուեցաւ Այասոֆիայի մզկիթին մէջ, Թաղման ծախքերը Կայս. անձնական գանձէն վճարուեցան։

Բէօթէնէի թղթատար շոգեմակը Սեւ ծովու սաստիկ փոթորիկներուն պատճառով անցեալ ուրբաթ չեկաւ, նմանապէս երկուշաբթի։ Օտեսսայէ դալու շոգեմակներն ալ չեկան։

Վոսփօրի բերանը վառելափայտ եւ սնտուկներով քարիւղ գտնուեցաւ ծովուն երեսը, որմէ կը հետեւի թէ նաւային աղէտներ պատահած են. սակայն դեռ ոեւէ լուր չէ հրատարակուած։

Լրագիրներն ալ աւելի գողութիւններ կը ծանուցանեն մայրաքաղաքին մէջ կատարուած։ Մահմուտփաշայի Գամանտօ խանէն վաճառական Իպրահիմ պէյի 2,000 ոսկին գողցուած է։

Կ'ըսուի թէ Պուլկարիոյ կառավարութիւնը 80 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան մը համար կը բանակցի Ֆրանսայի Դրամատան եւ Հոլանտայի Դրամատան հետ։ Գործակալութիւն մը կ'ըսէ թէ բանակցութիւններն աւարտելու վրայ են։ Դրամը պիտի գործածուի արդէն ձեռնարկուած հանրօգուտ գործերու շարունակման, գանձատուներու վճարման, երկրուն պարտքի յարգարման եւ Բուլմէլիի հարկին հատուցման համար։

Կայս. հրամանով, պարտքի համար կարելի չէ զօրաց Թոշակին մէկ չորրորդէն աւելին գրաւել։

Առողջապահական միջազգային խորհուրդը չորեքշաբթի արտասովոր նիստի մը մէջ որոշեց Թուրքիոյ ուրիշ ծովեզերեայ քաղաքներուն մէջ բժշկական քննութեան ենթարկել Կ. պոլսէ ժամանող ճամբորդները։ Այս որոշումն անմիջապէս գաւառներու առողջապահական պաշտօնեաներուն հաղորդուեցաւ։

Ղալաթիոյ Կեդրոնական վարժարանի աշակերտները կիրակի, ըստ սովորութեան, Խըրզաի Շէրիֆի հանդէսին առիթով երախտագիտական գեղեցիկ ուղերձ մը մատուցին Վեհ. Սուլթանին։ Ուղերձը խմբագրուած էր Օսմաներէնի ծանօթ ուսուցիչ Ստեփան Էֆ. Կուրտիկեանէ եւ գեղագիտական ճաշակով պատրաստուած՝ գեղադրութեան ուսուցիչ Խաչիկ Էֆ. Թահթաճեանէ։ Պատճէնն հրատարակուեցաւ Սապահ լրագրի մէջ։ — Հայոց Հայրապետն, ըստ կրկին խնդրանայ Ալապոխայի Հմայեակ Վրդ. Տ. Յարութիւնեանի, ազատ կացուցած է զայն Մայր Աթոռի միաբանութենէն եւ կուսակրօնութենէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լորտ Բոպլըթի ընդհանուր խորհուրդը. Երբ Լորտ Բոպլըթի Վիքթորիա թագուհին ներկայացաւ, Ն. Վեհափառութիւնը իր խորին գոհունակութիւնն յայտնեց անոր կատարած գործին համար եւ Բրիտանական ամենէն բարձր պատուանշանը, Չանկապանի ասպետութիւն, շնորհեց: Չեկոյց միանգամայն թէ մտադիր է զայն կոմս, այսինքն Անգղիական ազնուականութեան հինգ կարգերուն երրորդին անդամ, ընել: Լորտ Բոպլըթի Ուայթ կղզիին մէջ գաւառային խորհրդէն ուղերձ մը ընդունեցաւ, եւ անոր ի պատասխանի խօսելու միջոցին սա բառերը գործածեց Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին վերաբերմամբ: «Մեծ ցաւով բաժնուեցայ ես Հարաւային Ափրիկէէ: Արդարեւ չեմ կարծեր թէ հրամանատարի պաշտօնս պիտի թողէի, եթէ ամենէն խորին վստահութիւնը չունենայի յաջորդիս, Լորտ Քիլընըրի, վրայ: Այդ ականաւոր սպային վիճակած գործը գովարարութիւններով չըջապատուած է, մասամբ թշնամոյն հիանալի արագաշարժութեան եւ պլանաւորապէս զինուորական գործողութիւններու գաշտին յոյժ ընդարձակ տարածութեան ու բացարձակ ամբողջական պատճառով: Երբեմն տարակոյս ունեցած եմ թէ արդեօք ըստ բաւականի կ'ըմբռնուին այս գովարարութիւնները այնպիսիներու կողմէ, որոնք Հարաւային Ափրիկէի անտեղեկ են: Սակայն, հաւատացե՛ք ինձի, շատ մեծ են անոնք: Այսու ամենայնիւ, պէտք չկայ երբին նկատմամբ երկրի ունենալու, եթէ մեր թշնամիներուն որոշ հասկցնեք թէ մենք հաստատ որոշած ենք յաջողութեամբ ի գլուխ հանել պատերազմը, որչափ ալ երկայն տեւէ եւ ո՛րչափ ալ ծախք պատճառէ:» Անցեալ չորեքշաբթի Լոնտոնի մէջ Լորտ Բոպլըթիի եղած ընդունելութիւններուն նկարագրութիւնը չենք ընդունած, քանզի Սթանֆորտի զայն պարունակող թիւը Բէտթէնէ մնաց Սեւ ծովու փոթորկին պատճառով: Սակայն գիտե՛ք թէ 14,500 զինուորներ մասնակցեցան սոյն ընդունելութեան: Չոր. Թրաթըրի հրամանատարութեամբ, որ ժամանակաւ էրգրումի Անգղիական հիւպատոս էր եւ յետոյ մայրաքաղաքիս Անգղիական դեսպանատան զինուորական կցորդ: Փողոցները չքեղապէս զարդարուած էին կայարանէն մինչեւ Պըքինկէմի պալատը, ուր հացկերոյթ տրուեցաւ, եւ շատ խանդավառ էր ճամբուն վրայ հաւաքուած ահազին բազմութիւններուն կողմէ մատուցուած պատիւը: Յաջորդ օրը Լորտ Բոպլըթի իր շնորհակալութիւնն յայտնեց այս պատիւներուն համար, որոնք աննկարագրելի կերպով իրեն ազդեցին, ըսաւ: Նա ընդունեցաւ զանոնք ոչ միայն իբրեւ անձնական բան, «այլ եւ այս մեծ քաղաքին բնակիչներուն կողմէ իբրեւ նշան մը այն գնահատման, որով կը նկատեն Հարաւային Ափրիկէի մէջ Բրիտանական պետութեան ճակատամարտներուն մասնակցած ու զեռ մասնակցող քաջարի բնակիչներուն քաջութիւնը եւ տոկունութիւնը:» Յորդոր կարգաց օգնել Ուէյլի իշխանուհին ի նպաստ այն ընկերակցութեան, որ կը հոգայ պատերազմի գաշտին մէջ գտնուող զօրաց ու նաւազներու ընտանիքները: Շաբաթ հրատարակուեցաւ պաշտօնական զեկուցումը, որ կը ծանուցանէ թէ Լորտ Բոպլըթի ստանձնած է սպարապետի պաշտօնը:

Աւարտելով. Եւրոպական կազանդի օրը

Սիտնէյի մէջ մեծ հանդէսով եւ անսահման խանդավառութեամբ հռչակուեցաւ պաշտօնապէս Աւստրալիոյ դաշնակցային կառավարութեան սկզբնաւորութիւնը: Սիտնէյէն կ'ըսէ, «Երկու մղոն երկայնութեամբ մեծ թափօրը Լոնտոնցիներու նախանձը շարժող ճոխութեամբ եւ ճարտարամտութեամբ պնշազարդուած ուղիէ մը անցաւ: Այսպէս կը կարգանք հանքածուխէ կամարի մը վրայ, որ քարէ պատի մը քարի զանգուածներուն նմանութեամբ անկանոն շարքով մը զետեղուած հանքածուխի զանգուածներով յօրինուած էր եւ որու խորշերուն մէջ հանքադորներ կեցած էին արձաններու նման, բոլորէ կամարի մը վրայ որ յօրինուած էր յարգարուած եւ լուացուած գեղմէ (եափաղի), նաեւ ջորենէ կամարի մը վրայ:» Ընդհանուր կառավարիչ Լորտ Հոփթաունի կանոնական երգումն ընելու տեսարանը շատ վսեմ եղաւ: Ընտրուած հանդիսավայրն էր փոքրիկ բլուր մը, որ խոշոր աւազանի մը կեդրոնը բարձրացող գմբէթի կը նմանի, եւ աւազանին կողերուն վրայ կարգ կարգ շարուած քառորդ միլիոն մարդոց իւրաքանչիւրը կարող էր տեսնել արարողութիւնը: Երբ Լորտ Հոփթաուն մտաւ տաղաւարը, հագարաւոր ձայներու խումբ մը գոռացուց «Տէր Աստուած մեր ապաւենը» երգը, եւ ապա արքեպիսկոպոսին մէկ աղօթքէն եւ արքայական հրովարտակին եւ կառավարչական պաշտօնին յատուկ հրամանագրին ընթերցումէն ետքը Լորտ Հոփթաուն Թագուհին կողմէ նուիրուած սեզանի մը առջեւ նստելով ստորագրեց երգումը, եւ թնդանօթներ արձակուեցան: Յետոյ երգումը ըրին անգամները դահլին, որու պետն է Մր. Պարթըն եւ կարգացուեցաւ Թագուհւոյն կողմէ զրկուած շնորհաւորական երկու հեռագիրներ: Հանդէսը քանի մը օր տեւեց եւ այսպէս հրատարակուեցաւ նոր ազգ մը:

Հարաւային Ափրիկէի պատերազմը. Կարեւոր շատ բան չհաղորդուիր Թրանսվալէ եւ Օրէնթ Բիլլըրէ երկրէն: Թրանսվալի մէջ Չոր. Ֆրէնչ անցեալները 12 դերի բռնեց եւ բազմաթիւ կառք ու արջառ գրաւեց: Օրէնթ Բիլլըրի մէջ Չոր. Նոքս կտրեց Տը Ուէթի մարդոց ճամբան եւ թոյլ չտուաւ որ գէպ Պէթլէնէմ դիմեն: Դրաւեց Պօէրներէն 130 ձի եւ հինգ կառք լեցուն պաշար եւ բաւական ռադմանիթ: 76 Պօէրներ որոնք Տը Ուէթի կողմէ կը բռնադատուէին պատերազմի աղատուեցան եւ արտօնուեցան իրենց տեղերը երթալ: Լորտ Քիլընըրի կիրակի օրուան մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Թրանսվալի մէջ ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ գնդապետ Պէպինկթընի եւ Պօէր Չոր. Տըլարիի միջեւ, եւ Պօէրներն ստիպուեցան նահանջել: Սակայն այժմ Բարեյուսոյ Գլխի գաղթականութեան մէջ Պօէրներու ըրած արշաւանքն է որ ուշադրութիւն կը գրաւէ զլաւաւորապէս Դեւ կարեւոր բախում մը տեղի չէ ունեցած հոն: Բայց Պօէրները Անգղիական մէկ երկու գումարտակ զօրք պարունակող կառախումբ մը կեցողցին, եւ մարդիկ զենքիկէն ընելէ ետքը արձակեցին: Բարեյուսոյն Պրիթթըն ճամբուն վրայ գտնուած ամէն ազարակ կողոպտեցին, եւ այսպէս իրենց արշաւանքի պտուղներուն մէկ ճաշակը տուին գաղթականութեան Հոլանտացի բնակիչներուն: Անգղիացի զօրքեր կարեւոր տեղերը բռնած են եւ գաղթականութեան մէջ չըջան ընող 3,500 անկանոն զօրքեր անոնց միացան: Ուրիշ զօրախումբ ալ կազմուելու վրայ է Աւստրալիոյ մէջ: Բարեյուսոյ Գլխի գաղթականութեան Հոլանտացիները սահմանագրուին անցնող Պօէրներ

րուն միանալու շարժման մը աւելի նշաններ ցոյց կու տան: Այս պատճառով ուրիշ գաւառներու մէջ ալ զինուորական օրէնք հրատարակուեցաւ: Բարեյուսոյ Գլխի Հոլանտացիներ սկսած են գաղտնապէս շարժիլ արեւմտեան նահանգին մէջ, հաւանօրէն արշաւողներուն միանալու նպատակով: Բէյլիթաունէ միայն 40 մղոն հեռու Մամպլըթի Հոլանտացիներն այնքան թշնամութիւն ցոյց տուին որ 400 զօրք զրկուեցաւ հոն եւ պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ: Նասիոնալ գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ 17,000 Պօէրներ արշաւած են Բարեյուսոյ Գլխի գաղթականութիւնը: Անհեթեթ խօսք է այս, քանզի տարակուսելի է որ զէնք կրելու կարող 18,000 արու Պօէր մնացած ըլլայ Թրանսվալի եւ Օրէնթ Բիլլըրի մէջ միանգամայն:

Չինական խորհրդ. Անցեալ շաբթու թէ Պերլինէն թէ՛ Փարիզէն թղթակցներ հաստատեցին թէ առանց վերապահութեան ընդունուած է տէրութիւններու հաւաքական ծանուցագրին բոլոր պայմանները: Ուրեք ուրեք զարմանք յայտնուեցաւ որ Փեքինի օտար դեսպանները յապաղեցին իրենց տեսակցութիւնը Չինու լիազօր պատուիրակներուն հետ, եւ կասկած եղաւ թէ կառավարութիւններն համաձայնած չեն առաջարկուած պայմաններուն ճշգրիտ նշանակութեան եւ կիրառութեան մասին: Պերլինի մէջ յոյս յայտնուեցաւ թէ, եթէ տէրութիւններն համակարծիք մնան, բանակցութիւնները պիտի կրնան յաջող եղբակացութեան մը յանդիլ, թէեւ զանոնք երկարաձգուել փորձեր անհաւանական չէին համարուեր: Նիւ Եորքէ կը հեռագրուի թէ դեսպաններէն ուսմանց կարծիքով ըստ բաւականին որոշ չէ թէ Չինացիներ պիտի ընդունին ծանուցագրին պայմանները: Չինացիք կ'ուզեն խորհրդակցիլ ամրոցները քանդելու պայմանին վրայ: Դեսպանատուններու ալ պահակազօրաց վերաբերեալ յօդուածը թիւրիմացութիւններու ենթակայ է: Կըսուի թէ դեն պանները Չինի իշխանէն եւ Լի Հունի Չանկէ պահանջած են ստորագրել հաւաքական ծանուցագիրը, եւ օրինակ մը զրկել ամէն դեսպանատուն ընդունելութեան հրամանագրով: Հանդերձ որ զրոյմուած ըլլայ կայս. կնիքով: Դեսպանները կ'ըսեն թէ, մինչեւ որ այսպիսի ձեւակերպութեամբ մը անվիճելի չարձուի ծանուցագրին ընդունելութիւնը, իրենք չինացի լիազօրներուն պիտի չտան խնդրուած բացատրութիւնները: Ապա այդ բացատրութիւններուն համար գրաւոր խնդրագիր մը պիտի ներկայացուի: Հեռագիր մը, որ ուրիշներու համաձայն չէ, կ'ըսէ թէ մայր կայսրուհին հեռագրով Չինացի լիազօրներու հրահանգ տուած է չստորագրել հաւաքական ծանուցագիրը մինչեւ որ չարեւ փոխուի: Սինկափուէ հասած չինական լուրերուն նայելով, Թունկիոյ-Չիանկի զօրերն ապստամբած են: Անոնց թիւը 14,000 է եւ մայր կայսրուհին լաւ զինուած 15,000 մարդ զրկած է անոնց գէտ: Ուրիշ զրոյցի մը նայելով 30,000 զօրք հաւաքուած է ի Սինկանի, եւ արքունեաց գէպ ի Փեքին վերադարձին համար պատրաստութիւններ չեն տեսնուիր: Ինչ ինչ նշաններէ կ'ենթադրուի թէ, երբ Չին համակերպի հաւաքական ծանուցագրին պահանջումներուն, Ռուսիա անմիջապէս պիտի զատուի Եւրոպական համաձայնութենէն եւ ուղղակի Չինու հետ պիտի մասնակցի: Դերմանակի հետադարձ խումբ մը 3,000 Չինացիներու հետ կոռուելով պարտութեան մատնեց զանոնք: Կըսուի թէ տուգանքը զոր տէրութիւնները պիտի պահանջեն Չինէ՛ 132,000,000 Անգլ. ոսկի է:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գնառնիւթ	25	42	
Բուժելիի երկաթուղի	412	42	
ԳՐԱՄԱԿԱՆ, Օգոստոս 1006			
Մէքիտի, Ե	408	3	87 33
Մէթալիք	95	20	51 8
Մանր արծաթ	402	30	440 5
Ռուսիոյ բոլ	90	15	8 56

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅՆՅԱՆ
Ֆինանսներու Եւրոպ. Ամերիգ. Խաւ